

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas förslagen i budgetpropositionen för år 2000 om anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård samt 34 motionsyrkanden. Riksdagen har den 18 november 1999 bestämt utgiftsramen för utgiftsområdet till 1 721 371 000 kr.

Regeringens förslag om medelsanvisning på anslag m.m. tillstyrks. Målen inom utgiftsområdet föreslås vara att skydda människors hälsa, bevara den biologiska mångfalden, främja en långsiktigt god hushållning med naturresurser samt skydda natur- och kulturlandskap.

Förslagen innebär att bevarandet av den biologiska mångfalden prioriteras genom att resurserna förstärks för skydd av värdefulla naturområden, främst skogsområden samt ytterligare medel till kalkning. Resurserna för sanering och återställning av förorenade mark- och vattenområden förstärks ytterligare. Miljöforskningen och då framför allt miljöeffektforskning och miljötoxikologisk forskning ges ökade resurser genom ett nytt anslag. Förberedelserna inför Sveriges ordförandeskap i EU prioriteras liksom arbetet med miljöhänsyn i samtliga EU:s politikområden samt miljöfrågorna inför EU:s utvidgning.

I betänkandet finns 5 reservationer och 5 särskilda yttranden.

Propositionen

Proposition 1999/2000:1 utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Regeringen (Miljödepartementet) har föreslagit

A Miljövård

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget A 2 Miljöövervakning m.m., ingå ekonomiska förpliktelser i samband med bilavgasverksamhet som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 16 000 000 kr under år 2001,
2. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget A 3 Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden, ingå eko-

nomiska förpliktelser i samband med förvärv av eller inträngsersättning i värdefulla naturområden som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter om högst 120 000 000 kr under år 2001,

3. att riksdagen för budgetåret 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt följande uppställning:

A 1 Statens naturvårdsverk; ramanslag; 278 211 000 kr,

A 2 Miljöövervakning m.m.; ramanslag; 132 297 000 kr,

A 3 Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden; ramanslag; 671 551 000 kr,

A 4 Sanering och återställning av förorenade områden; ramanslag; 65 000 000 kr,

A 5 Miljöforskning; ramanslag; 50 000 000 kr,

A 6 Kemikalieinspektionen; ramanslag; 83 712 000 kr,

A 7 Visst internationellt miljösamarbete; ramanslag; 37 182 000 kr,

A 8 Stockholms internationella miljöinstitut; ramanslag; 12 000 000 kr,

A 9 Investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning; reservationsanslag; 131 000 000 kr.

B Strålskydd, kärnsäkerhet m.m.

B 1 Statens strålskyddsinstitut; ramanslag; 85 449 000 kr,

B 2 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader; ramanslag; 82 648 000 kr,

B 3 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning; ramanslag; 65 969 000 kr,

B 4 Visst internationellt samarbete i fråga om kärnsäkerhet m.m.; ramanslag; 26 352 000 kr.

Motionerna

1999/2000:MJ229 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om uppföljning av anslaget A 4 under utgiftsområde 20,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om målet att klara sanering och efterbehandling av förorenade områden till år 2020 med beaktande av de behov av resurser detta förutsätter.

1999/2000:MJ230 av Lennart Kollmats (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att en mindre del av markanslaget får användas till nödvändig administration och handläggning för bildande av naturreservat i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:MJ245 av Eskil Erlandsson m.fl. (c) vari yrkas

1999/2000:MJU1

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om delning av anslaget A3 Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden,

2. att riksdagen med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag för budgetåret 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt följande uppställning:

Anslag	Regeringens förslag tkr	Anslagsförändring tkr
A 2 Miljöövervakning m.m.	132 297	5 000
A 3 Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden	671 551	35 000

1999/2000:MJ250 av Göte Jonsson m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att under anslaget A 5 inom utgiftsområde 20 anvisa ett anslag om 80 000 000 kr i enlighet med vad i motionen anförts.

1999/2000:MJ254 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att nivån på sjö- och vattendragskalkningen skall vara sådan att återförsurning ej sker,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skogskalkning och att ett nytt konto för denna verksamhet införs,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det lokala Agenda 21-arbetet och att ett nytt konto för denna verksamhet införs,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gröna nyckeltal,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om särskilda medel för folkbildning om bioteknik inom anslaget Miljöövervakning,

13. att riksdagen med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag för år 2000 anvisar anslagen under Allmän miljö- och naturvård enligt följande uppställning:

Anslag	Regeringens förslag tkr	Anslagsförändring tkr
A 3 Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden	671 551	13 000
A 6 Kemikalieinspektionen	83 712	4 000
Nytt anslag: Agenda 21		5 000
Nytt anslag: Skogsmarkskalkning		63 000

1999/2000:MJ255 av Harald Nordlund och Lennart Kollmats (fp) vari yrkas

17. att riksdagen med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag för budgetåret 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt uppställning:

Anslag	Regeringens förslag tkr	Anslagsförändring tkr	1999/2000: MJU1
A 3 Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden	671 55150	000	

1999/2000: MJ304 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skoglig kompetens på länsstyrelserna.

1999/2000: MJ603 av Kenneth Johansson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till forskning kring Göljån, Fulufjället, i Älvdalens kommun.

1999/2000: MJ718 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om uppräknig av anslag till ideella organisationer verksamma inom natur- och kulturmiljöområdet.

1999/2000: MJ727 av Ester Lindstedt-Staaf m.fl. (kd) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändiga medel för att upprätthålla kalkningen av sjöar och vattendrag på nuvarande nivå.

1999/2000: MJ733 av Lars Gustafsson (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av kalkning av sjöar och vattendrag i Halland.

1999/2000: MJ736 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöforskningen.

1999/2000: MJ743 av Göte Jonsson m.fl. (m) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Kemikalieinspektionen avseende balans mellan avgifter och statsbudgetfinansiering.

1999/2000: MJ753 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om uppföljning av anslag A 4 under utgiftsområde 20,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om målet att klara sanering och efterbehandling av förorenade områden till år 2020 och behov av resurser för detta.

1999/2000: MJ757 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att särskilda medel skall anslås ur Kärnavfallsfonden till miljögrupper centralt,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att rimliga medel skall anslås till lokala miljögrupper i samband med undersökningar om lokalisering av slutförvar för använt kärnbränsle.

1999/2000:MJ764 av Gudrun Lindvall (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av att kalkade sjöar och vattendrag får fortsatt kalkning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att även tidigare inte kalkade vatten kan börja kalkas,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av kalkning för den biologiska mångfalden i många vatten.

1999/2000:MJ795 av Birgitta Carlsson och Eskil Erlandsson (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den stora samhällsnytta som kalkningsverksamheten utgör,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att ha en stabilitet i budgetmedlen till kalkningsverksamhet för att uppnå största möjliga nytta med anslaget till kalkning.

1999/2000:MJ799 av Lisbet Calner m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöövervakningen på västkusten.

1999/2000:MJ805 av Rigmor Ahlstedt (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att skapa resurser för nationella miljöorganisationer,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att delta i den demokratiska processen på rimliga villkor,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att viss andel av de medel som SKI delar ut till förstudiekommuner för information avdelas för att möjliggöra lokala opinionsgruppers arbete.

1999/2000:Bo538 av Agneta Brendt m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ge länsstyrelserna möjlighet att tillfälligt använda en del av anslaget för personalförstärkning för att uppnå målet biologisk mångfald i det svenska skogslandskapet.

1999/2000:Fi212 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

19. (delvis) att riksdagen för budgetåret 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård samt utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar enligt uppställning i bilaga 2.

Anslag	Regeringens förslag tkr	Anslagsförändring tkr
A 3 Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden	671 551	50 000

1999/2000:N279 av Ulf Björklund m.fl. (kd) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behov av medel till informationsmaterial vid bildande av naturreservat.

1999/2000:MJU1

Propositionen

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Utgiftsområdet omfattar frågor rörande naturvård och biologisk mångfald, vatten- och luftvård, sanering och återställning av förorenade områden, avfallsfrågor, bilavgasfrågor, miljöskydd, miljöforskning, kemikaliekontroll, strålskydd och säkerhetsfrågor kopplade till kärnkraften samt internationellt miljösamarbete. Utgiftsområdet omfattar vidare utgifter för Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Statens strålskyddsinstitut och Statens kärnkraftinspektion. Verksamheten inom Kärnavfallsfondens styrelse, AB Svenska Miljöstyrningsrådet och Svensk Avfallskonvertering AB berör uppgifterna inom utgiftsområdet.

Utgiftsramen för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård uppgår enligt regeringens förslag till 1 721 371 000 kr.

Mål

Målen inom utgiftsområdet är att skydda människors hälsa, bevara den biologiska mångfalden, främja en långsiktigt god hushållning med naturresurser samt skydda natur- och kulturlandskap.

Prioriteringar

Bevarandet av den biologiska mångfalden prioriteras genom förstärkning av resurserna för skydd av värdefulla naturområden, främst skogsområden samt ytterligare medel till kalkning. Resurserna för sanering och återställning av förorenade mark- och vattenområden förstärks ytterligare. Miljöforskningen och då framför allt miljöeffektforskning och miljötoxikologisk forskning ges ökade resurser genom ett nytt anslag. Förberedelserna inför Sveriges ordförandeskap i EU prioriteras liksom arbetet med miljöhänsyn i samtliga EU:s politikområden samt miljöfrågorna inför EU:s utvidgning.

Resultatbedömning – tillståndet och utvecklingen inom området samt de viktigaste statliga insatserna inom området

En kommitté (M1998:06) med parlamentarisk sammansättning har startat arbetet med ett åtgärdsprogram för Sveriges klimatarbete. Kommittén skall avge sitt betänkande den 31 december 1999.

Projekt som ingår i lokala investeringsprogram som erhållit stöd har gett ett betydelsefullt bidrag till att minska utsläppen av koldioxid. Hittills beviljade stöd kan enligt uppgifter från de sökande kommunerna beräknas leda till en utsläppsminskning med ca 1,2 miljoner ton koldioxid per år.

Regeringen föreslår en höjning av energiskatten på dieselolja som ett led i skatteväxlingen.

Den senaste tidens utveckling inom trafikområdet har koncentrerats till arbetet inom EU. Ministerrådet har antagit en gemensam ståndpunkt gällande direktivet om avgasutsläpp från tunga fordon. Även vad gäller direktivet som reglerar avgasutsläpp från traktorer har en gemensam position antagits.

Ett arbete har påbörjats inom EU som syftar till att integrera miljöhänsyn inom transportområdet. Arbetet är ett gemensamt initiativ som tagits av kommissionens DG VII och DG XI. Arbetet fick en utgångspunkt i de gemensamma rådsslutsatser som transportministrarna och miljöministrarna antog i juni 1998. Arbetet pågår för närvarande i kommissionens arbetsgrupper.

De åtgärder som föreslås i EU:s försurningsstrategi är på väg att genomföras. Ett centralt förslag som presenterades av kommissionen i juni 1999 innebär att nationella utsläppstak per land skall sättas för svaveldioxid, kväveoxider, ammoniak och flyktiga organiska ämnen till år 2010. Under konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar slutförhandlades i september 1999 ett protokoll för att minska försurning, eutrofiering och marknära ozon i Europa. Protokollet sätter nationella utsläppstak för Europas länder och ställer motsvarande krav på USA och Kanada. Protokollet kommer att undertecknas i Göteborg i december 1999. Eftersom försurningen till mycket stor del påverkas av utsläppen i Europa, ca 80 % av det försurande nedfallet härstammar från andra länder i Europa, kommer dessa åtgärder att för svensk del innebära långtgående förbättringar.

De marina delarna i skärgårdsområdena där variationen av land och vatten skapar förutsättningar för biologisk mångfald har hittills skyddats i liten omfattning. Behovet av skydd av hotade biotoper är stort. Arbetet pågår för att se över skyddet av värdefulla marina miljöer och att inrätta marina reservat.

För närvarande är 8,8 % av landets yta skyddad som naturreservat eller nationalpark med stöd av miljöbalken (naturvårdslagen). Det totala antalet naturreservat har under år 1998 och hittills under år 1999 ökat till ca 2 200 omfattande 3,2 miljoner hektar. Reservatsarealen ligger huvudsakligen inom fjällområdena i Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Flertalet reservat finns emellertid utanför fjällområdet.

Praktiskt taget alla skogar i Sverige är i dag påverkade av skogsbruk på ett sätt som påverkat skogsekosystemens biologiska mångfald. I skogen finns ca 1 900 rödlistade arter, dvs. hotade, sällsynta och hänsynskrävande arter. Många är beroende av gammal skog och en tredjedel är beroende av död ved. I dagens skogslandskap finns det bara 1–2 % död ved.

Knappt 4 %, ca 900 000 ha, av den produktiva skogsmarken har skyddats som naturreservat, domänreservat eller nationalparker m.m. I de fjällnära skogarna är 46 % naturreservat medan mindre än 1 % av den produktiva skogsmarken i övriga landet har skydd.

Endast 7 % av landets yta utgörs av odlingsmark men den är av stor betydelse för landets biologiska mångfald. Ca 2 000 av landets rödlistade arter är knutna till odlingslandskapet och framför allt till naturbetesmarkerna. Ca 2 % av den odlade marken, dvs. 67 000 ha odlingsmark, är skyddad som naturreservat genom miljöbalkens bestämmelser.

Under året har flera steg tagits som påverkar införandet av en framtida utvecklad svensk administration av vattenresurser. Den 11 mars fattade EU:s miljöministrar ett beslut om gemensam ståndpunkt angående det kommande ramdirektivet för vatten. Direktivet innebär krav på att medlemsländerna skall arbeta med åtgärdsplaner för avrinningsområden i syfte att uppnå en viss definierad god vattenstatus vid en viss tidpunkt. Ett antal pilotprojekt i avrinningsområden har startats för att erhålla erfarenheter av administrativ samordning mellan berörda myndigheter och samverka med lokala aktörer och sakägare. Naturvårdsverket arbetar i samarbete med berörda myndigheter med ett vattenprojekt i syfte att utforma anvisningar för det praktiska genomförandet av direktivets skyldigheter.

Miljöministern tog i maj 1999 ett initiativ och bjöd in representanter från bl.a. forskarvärlden, organisationer, myndigheter och folkrörelser till en tankesmedja för att diskutera behovet av en ny naturvårdspolitik för 2000-talet. Resultaten från tankesmedjan bereds nu vidare.

Under året har påbörjats en översyn av hur EU:s regelverk på kemikalieområdet fungerar, och en framtida kemikaliestrategi har börjat diskuteras. Med anledning härav förstärks resurserna till Kemikalieinspektionen för år 2000.

Resultatbedömning – effekter av de statliga insatserna

För att möta effekterna av bevarande av biologisk mångfald i skogen måste man se till hela ekosystemet och hela skogslandskapet. Särskilt viktiga funktioner för den biologiska mångfalden är gammal skog och död ved. Det finns inget enkelt mått på vad som är ett uthålligt skogsbruk eller hur skyddet av skogens miljövärden bäst skall redovisas.

Miljömålsarbetet visar sig leda till ett ökat medvetande inom olika sektorer om möjligheten att åtgärda miljöproblemen i sektorn genom insatser från sektorn själv. Alla sektorer har genom uppdrag från regeringen erhållit ett särskilt sektorsansvar för ekologiskt hållbar utveckling. Detta ansvar innebär bl.a. att myndigheterna skall integrera miljöhänsyn och resurshushållning i sin verksamhet samt verka för att arbetet mot ekologisk hållbarhet förs framåt inom hela myndighetens sektor. Detta kan få positiv inverkan på miljöarbetet på lång sikt.

Regeringen delar Skatteväxlingskommitténs bedömning och anser att en fortsatt miljörelatering av skattesystemet är en viktig uppgift i de fortsatta skatteöverläggningarna. Rätt utformade åtgärder som berör alla samhällssektorer kan bidra till en effektiv användning av resurser, begränsa olika slag av negativ miljöpåverkan och utgöra en viktig länk i arbetet för ett ekologiskt hållbart samhälle. Utformningen och takten i miljörelateringen får också göras med hänsyn till situationen i vår omvärld. Industrins konkurrenskraft måste säkerställas även i framtiden. Regeringen anför att ytterligare steg tas i en skatteväxling genom att olika energiskatter höjs med ca 1,7 miljarder kronor år 2000.

Några klara miljöeffekter är ännu för tidigt att se av införandet av miljöledning. Arbetet har på många myndigheter resulterat i effektivare organisation, förbättrat internt miljöarbete, dvs. källsortering, energisparåtgärder,

resurshushållning, mindre antal resor och resor på ett mer miljövänligt sätt samt ett större miljömedvetande över huvud taget. Myndigheterna börjar också väga in miljöhänsyn och ställa miljökrav i allt större omfattning vid upphandling inom de ramar som regelverket medger. Dessutom har flera av myndigheterna börjat ställa miljökrav vid beslut om bidragsgivning m.m. Myndigheterna har således i viss mån påbörjat integrationen av miljöhänsyn i sina beslut och i sin myndighetsutövning.

Regeringens slutsatser

Under år 2000 kommer prioritet i Regeringskansliets och myndigheternas arbete att ges åt framför allt förberedelserna för Sveriges ordförandeskap i EU våren 2001, en hållbar utveckling inom EU och åt miljöfrågorna i utvidgningsprocessen.

Framtiden kräver att de myndigheter som berörs av det intensifierade arbetet med att skydda värdefulla naturområden, närmast Naturvårdsverket, länsstyrelserna och skogsvårdsorganisationen utvecklar lämpliga samverkansformer för skyddsarbetet. Rapporter från Naturvårdsverket på regeringens uppdrag om att utarbeta kunskapsöversikt, förslag till kriterier m.m. för arbetet med skydd av skogsmark övervägs för närvarande i Regeringskansliet.

Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att redovisa ytterligare områden som bör ingå i Natura 2000-nätverket så att den svenska listan blir komplett. Slutlig redovisning skall ske den 14 april 2000 (s. 23).

Åtgärder utanför utgiftsområdet

Regeringen presenterade i förra årets skrivelse (skr. 1998/99:25) en samlad strategi för att förebygga och bekämpa miljöbrott. Enligt strategin skall miljöbrottsligheten i samhället minskas genom åtgärder som innebär en effektivisering i fråga om att förebygga, upptäcka, utreda och lagföra sådan brottslighet. Riksåklagaren har på regeringens uppdrag utarbetat förslag till effektivare utredning av miljöbrott (Riksåklagarens rapport Effektivare miljöbrottsbekämpning, december 1998). Regeringen ansluter sig till Riksåklagarens förslag och har i juli 1999 uppdragit åt riksåklagaren att förbereda inrättandet av en ny och flexibel organisation för miljöbrottsbekämpningen. Inom åklagar- och polisväsendet skall det finnas åklagare och poliser med särskild kompetens inom området. Inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet har resurserna för bekämpning av miljöbrott förstärkts.

Under åren 2000 – 2002 ges ökade resurser till såväl insatser för biotopskydd i skog som insatser för skogsreservat. Avsikten är dels att spara nyckelbiotoper, som innehåller mycket höga biologiska värden, och att spara produktiv skog, i första hand äldre sådan.

Byggforskningen får ökade resurser de tre närmaste åren för att byggandet och förvaltningen av byggnader skall utvecklas för bättre resurseffektivitet och kretsloppsanpassning.

I motion MJ254 (kd) anförts om gröna nyckeltal att om ISO och EMAS skall användas som ett nyckeltal måste först utredas i vilken bransch som företaget arbetar och vilken storlek företaget har. Vidare arbetar i dag många små och medelstora företag med miljöledningssystem utan att registrera sig. Kommuner borde få i uppdrag att registrera sina företag (yrkande 7).

Utskottet

Utskottet behandlade i mars 1999 (1998/99:MJU6) regeringens proposition 1997/98:145 Svenska miljömål. Riksdagen godkände regeringens förslag om 15 miljö kvalitetsmål med den utformning som angavs i propositionen. Utskottet tillstyrkte regeringens förslag om en ny struktur i arbetet med miljömål men föreslog att regeringen återkommer till riksdagen med redovisning och förslag även beträffande de delmål som behövs för det fortsatta arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen.

Regeringen redovisar i propositionen att Miljömålskommittén (dir. 1998:45) skall lägga fram förslag till nya delmål och åtgärdsstrategier senast den 1 juni 2000. Regeringen avser därefter att till riksdagen i en proposition vid årsskiftet 2000/2001 föreslå ytterligare delmål och åtgärdsstrategier samt samhällsekonomiska konsekvensanalyser av förslagen för att nå miljö kvalitetsmålen.

Såsom regeringen anfört har under år 1998 ytterligare 41 myndigheter startat arbetet med att införa miljöledningssystem. Under år 1999 har arbetet fortsatt med att ta fram policymål och handlingsprogram. I uppdraget ingår även att miljöanpassa sin upphandling. I december 1998 fattade regeringen beslut om uppdrag till 29 nya myndigheter om att införa miljöledning.

Sverige har liksom många andra länder antagit FN:s handlingsprogram för det tjugoförsta århundradet (Agenda 21), där en hållbar utveckling lyfts fram som ett övergripande mål för samhällsutvecklingen. För att möta framgångarna i detta arbete behövs uppföljningssystem av olika slag. I Sverige och andra länder pågår ett intensivt arbete med att utveckla indikatorer för hållbar utveckling.

Utskottet instämmer i att gröna nyckeltal är ett instrument för att följa det övergripande målet för det miljöpolitiska arbetet att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. Regeringen presenterar i propositionen elva nyckeltal som även enligt utskottets uppfattning alla beskriver en utveckling i samhället inom angelägna områden för miljön. Flera av nyckeltalen har direkt anknytning till mål som antagits av riksdagen, andra nyckeltal har anknytning till regeringens mål om resurshushållning.

Nyckeltal är endast ett grovt uppföljningssystem och skall därför ses som en förenkling av det indikatorsystem som föreslagits av Naturvårdsverket för att följa de av regeringen föreslagna miljö kvalitetsmålen (deFacto; 98 – Uppföljning av föreslagna nationella miljö kvalitetsmål). Utvecklingen av nyckeltal är en process där nyckeltalen måste anpassas efter de mål de avser att följa, relevanta miljöproblem och samhällsutvecklingen i övrigt.

Nyckeltalet skall enligt regeringen belysa i vilken utsträckning näringslivet arbetar med miljöfrågor i sin verksamhet. Nyckeltalet anger antalet företag som är certifierade enligt ISO 14001 eller EMAS. Visserligen sker en stark ökning av antalet miljöcertifierade företag, men hittills har endast en liten andel av det totala antalet företag infört miljöledningssystem.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i motion MJ254 (kd) yrkande 7 om det angelägna i att små och medelstora företag arbetar med miljöledningssystem. Som regeringen anför är det viktigt att påpeka att många företag som inte är miljöcertifierade frivilligt vidtar åtgärder i sin verksamhet för att skydda miljön. Användningen av miljöledningssystem ger därför inte heltäckande information om i vilken utsträckning miljöfrågorna omhändertas i verksamheten. Internationella standardiseringsorganisationen, ISO, har tagit fram systemet ISO 14001 och EU har utvecklat miljöstyrningssystemet EMAS (Eco Management and Audit Scheme). Syftet med systemen är att etablera arbetssystem och rutiner för miljöarbetet.

Med det ovan anförda torde syftet med motion MJ254 (kd) yrkande 7 i allt väsentligt vara tillgodosett. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen anför i avsnittet om resultatbedömning.

Utskottet vill i detta sammanhang också hänvisa till den av regeringen nyligen framlagda skrivelsen (skr. 1999/2000:13) Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling. Skrivelsen innehåller bl.a. en utförlig redovisning av miljöarbetet inom varje departements verksamhetsområde. Skrivelsen kommer att behandlas av utskottet senare under detta riksmöte.

Miljövård

Propositionen

Förändringar

Medlen till åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden samt sanering och återställning av förorenade områden har förstärkts kraftigt.

Resultatinformation om länsstyrelsernas arbete inom miljöområdet

Länsstyrelserna skall verka för en långsiktigt god hushållning med naturresurser, bevara den biologiska mångfalden samt skydda natur- och kulturlandskap. Under budgetåret 1998 har tyngdpunkten inom området vilat på insatser för skydd och skötsel av särskilt värdefulla mark- och vattenområden. Flera länsstyrelser pekar på att de inte når upp till sin ambitionsnivå på grund av att det varit nödvändigt att prioritera tillståndsärenden och miljöbalksutbildning. De flesta länsstyrelserna säger sig prioritera arbetet med tillståndsärenden. För budgetåret klarade drygt hälften av länsstyrelserna 80 % av prövningarna inom sex månader. För prövningar enligt naturvårdslagen är motsvarande andel närmare tre fjärdedelar. Hos närmare en fjärdedel av länsstyrelserna har handläggningstiden förlängts jämfört med året innan.

Prioritering av tillståndsärendena har ofta inneburit att tillsynsarbetet fått stå tillbaka. Flera länsstyrelser arbetar för ett samordnat miljöarbete i länet. Sektorsövergripande arbete både internt och externt poängteras.

Naturvård och miljöskydd utgör mellan 16 och 29 % av länsstyrelsens totala verksamhetskostnader. Andelen har ökat hos tio samtidigt som den minskat hos åtta länsstyrelser jämfört med föregående år. Hos sju länsstyrelser är verksamhetsgrenen den procentuellt sett största. Hos resterande dominerar framför allt lantbruk men även regionalekonomi och näringsliv, vilket är en stor verksamhetsgren i framför allt Norrlandslänen.

Revisionens iakttagelser

I Ekonomistyrningsverkets ekonomiadministrativa värdering har Kemikalieinspektionen erhållit betyget fullt tillfredsställande medan Naturvårdsverket erhöll betyget tillfredsställande.

Riksrevisionsverket har granskat hur Naturvårdsverket och länsstyrelserna arbetar med att skydda värdefulla naturområden i syfte att bevara den biologiska mångfalden (rapport 1998:62). Riksrevisionsverket anser att myndigheterna inte har den organisation och de system som behövs för att välja ut de mest skyddsvärda områdena. Riksrevisionsverket är också kritiskt till hur målstyrningen fungerar för myndigheterna samt till redovisningen av kostnaderna. Processen måste enligt RRV effektiviseras och verket föreslår en rad åtgärder.

Naturvårdsverket har i ett svar till Riksrevisionsverket redovisat bl.a. vilka åtgärder man vidtar med anledning av RRV:s synpunkter på brister i dokumentation och information. När det gäller rollfördelningen mellan myndigheterna har Naturvårdsverket lämnat förslag i sin delredovisning den 15 mars 1999 av regeringens uppdrag i fråga om arbetet med skydd av skogsmark. Förslaget övervägs för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottets överväganden

Utskottet har ingen erinran mot vad regeringen anfört om resultatinformation m.m.

A 1 Naturvårdsverket

Propositionen

Resultatinformation

Naturvårdsverket är samlande och pådrivande i miljövårdsarbetet. Införandet av miljöbalken har ökat kraven på Naturvårdsverket. Det centrala vägledningsansvaret för tillsyn är fördelat på elva myndigheter och det operativa tillsynsansvaret på mer än 300 regionala och lokala myndigheter. För att samordna dessa myndigheters arbete har regeringen fr.o.m. den 1 januari 1999 inrättat ett Tillsyns- och föreskriftsråd vid Naturvårdsverket. Rådet skall vara ett samrådsorgan för myndigheternas arbete i frågor som rör tillsyn

och föreskrifter enligt miljöbalken. Rådet skall vidare föra ett register över samtliga förordningar och föreskrifter som är utfärdade med stöd av miljöbalken samt över de allmänna råd inom miljöbalksområdet som är utfärdade av de centrala myndigheterna. Rådet består av företrädare för myndigheter som har centralt ansvar för tillsynsvägledning enligt förordningen om tillsyn enligt miljöbalken, generalläkaren samt av två företrädare för kommunerna respektive länsstyrelserna. Inom Naturvårdsverket har det inrättats ett särskilt kansli med uppgift att biträda rådet.

Naturvårdsverket fortsätter att utveckla arbetet med miljöledningssystem. Verket har även medverkat i utbildningen inför miljöbalkens ikraftträdande.

Slutsatser

Naturvårdsverket skall senast den 15 januari 2000 redovisa underlag för fördjupad prövning av hela sin verksamhet. Målen och inriktningen för Naturvårdsverkets verksamhet kommer därefter att revideras fr.o.m. budgetåret 2001.

Spridande av miljöinformation är en viktig del i arbetet med en ekologiskt hållbar utveckling. Genom att göra information som finns hos myndigheter om företags miljöprestanda mer lättillgänglig kan informationen i större utsträckning användas av finansmarknaden och andra intressenter. I syfte att öka denna tillgänglighet skall Naturvårdsverket dels tillse att organisationsnummer registreras i offentliga register för miljödata, dels vidareutveckla analysen av hur miljöinformation kan ställas till den finansiella sektorns förfogande.

För år 2000 beräknas anslaget till 278 211 000 kr. För år 2001 beräknas anslaget till 283 189 000 kr och för år 2002 till 288 024 000 kr.

Utskottets överväganden

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen har anfört och tillstyrker regeringens förslag om medelsanvisning under anslaget.

A 2 Miljöövervakning m.m.

Propositionen

Resultatinformation

Miljöövervakningen är ett instrument för att beskriva tillståndet i miljön och följa hur tillståndet förändras och därigenom följa upp de miljömål som statsmakterna har beslutat. Informationen från miljöövervakningen används bl.a. för beräkningar av kritiska belastningar och som underlag för aktionsprogram, åtgärdsförslag och internationella överenskommelser om belastningsminskningar. Resultaten har också givit underlag för att utforma bedömningsgrunder som i sin tur är basen för de nationella miljökvalitetsmålen. Data om bl.a. kväve, svavel och metaller utnyttjas i det internationella

Slutsatser

Det är angeläget att miljöövervakningen prioriterar biologisk mångfald, materialflöden och kretslopp samt miljögifter. I övrigt bör som tidigare gälla att miljöövervakningen skall göra det möjligt att lämna underlag för åtgärder, bedöma hotbilder och följa upp beslutade åtgärder.

Avtalet om bilavgasundersökningar mellan Naturvårdsverket och AB Svensk Bilprovning har sagts upp per den 30 juni 1999. Regeringen har uppdragit åt en särskild utredare (dir. 1998:89) att till den 31 mars 2000 lägga fram förslag om uppläggnings av den framtida verksamheten med avgasundersökningar. Under tiden fram till dess att en ny organisation baserad på utredarens förslag kan införas bör nuvarande typ av verksamhet fortsätta.

De hittills vidtagna åtgärderna i form av skärpta avgaskrav och frivillig miljöklassning märks nu i form av minskade utsläpp av kväveoxider och kolväten. Däremot fortsätter koldioxidutsläppen att öka. För att nå långsiktigt hållbara utsläppsnivåer är det emellertid nödvändigt att även utsläppen från andra mobila källor åtgärdas. Även när det gäller miljöeffekter av olika bränslen och dessas sammansättning är ytterligare faktaunderlag motiverat. Vidare är det för bilarnas del motiverat att skaffa kunskap om hur ny teknik påverkar utsläppen.

För år 2000 beräknas anslaget till 132 297 000 kr. För år 2001 beräknas anslaget till 121 948 000 kr och till 124 566 000 kr för år 2002.

Motionerna

I motion MJ245 (c) yrkas att ytterligare 5 miljoner kronor anslås på anslaget A 2 för ideella organisationer som är verksamma inom natur- och kulturmiljöområdet (yrkande 2 delvis).

Motionärerna i motion MJ254 (kd) yrkar tillkännagivande om det lokala Agenda 21-arbetet och att ett nytt konto för denna verksamhet införs (yrkande 6). Det är i kommunerna som det praktiska arbetet kan ske och där finns lokal kompetens för att få ett aktivt miljöarbete på lokal nivå. Särskilda medel bör vidare anslås för folkbildning om bioteknik inom anslaget A 2 Miljöövervakning (yrkande 9). Regeringen bör avsätta medel för folkbildning om bioteknik riktad i första hand till frivilligorganisationerna för uppbyggnad av ett informationscentrum för bioteknik. 2 miljoner kronor inom anslaget bör öronmärkas för ändamålet. Vidare yrkas att ytterligare 5 miljoner kronor anslås på ett nytt anslag Agenda 21 (yrkande 13 delvis).

Enligt motion MJ718 (c) bör anslaget till ideella organisationer verksamma inom natur- och kulturmiljöområdet räknas upp (yrkande 6).

I motion MJ799 (s) anförs i fråga om miljöövervakningen på västkusten att det genom långa provserier är möjligt att få besked om förändringar. Fördelningen av anslaget till miljöövervakning äventyrar enligt motionärerna de miljödataserier som upprättats i Västerhavet.

Som framhålls i propositionen behövs data från miljöövervakningen för att ta fram indikatorer som ger en uppfattning av miljötillståndet och hur miljötillståndet utvecklas, för att utarbeta bedömningsgrunder för miljö kvalitet och för att få underlag till miljö kvalitetsmål och miljö kvalitetsnormer samt för att följa upp de nationella miljö målen. Mätningar i miljön krävs för att sätta miljö mål och normer som går att följa upp. Data från miljö övervakning behövs också vid tillsyns verksamhet och anläggningskontroll för att få referenser från mer opåverkade områden, och för att det regionala miljö arbetet (STRAM) skall fungera måste lokala och regionala miljö mål kunna följas upp. Vidare erfordras sådana data för den nationella miljö statistiken som också skall rapporteras till internationella statistikmyndigheter och för att följa upp internationella åtaganden.

Utskottet instämmer i att de sektorsansvariga myndigheterna behöver underlag för att följa upp sina respektive sektorsmål. Myndigheterna skall också bidra med relevanta delar av den information som myndigheterna tar fram som en del av den ordinarie verksamheten till Miljö övervakningsnämnden och till Naturvårdsverkets samlade uppföljning av de nationella miljö målen.

Såsom regeringen anfört har miljö övervakningsnämnden vid Naturvårdsverket under år 1999 redovisat och fattat beslut om ett nytt nationellt program för miljö övervakningen som är mer anpassat till de av riksdagen antagna miljö målen. Miljö övervakningen kan behöva justeras i samband med beslut om uppföljning av miljö målen.

Utskottet delar uppfattningen att det är angeläget att samordna den nationella och den regionala miljö övervakningen. Det är också viktigt att miljö övervakningen ger underlag för en analys av olika utsläppskällors nationella och internationella miljö påverkan och för uppföljning av de nationella miljö målen.

Såsom regeringen anfört fördelas medlen till miljö övervakning av Miljö övervakningsnämnden vid Naturvårdsverket. Det är nämnden som fattar beslut om den nationella miljö övervakningens inriktning och fördelar medel till denna. Från den nationella miljö övervakningen fördelas även medel till viss regional miljö övervakning som specificeras i avtal med länsstyrelserna. En mindre del används också för internationellt miljö övervakningsarbete och rapportering till internationella organisationer. Med det anförda avstyrks motion MJ799 (s).

Inom ramen för bilavgasverksamheten bedrivs hållbarhetskontroller. Verksamheten är kapitalintensiv och kräver viss planering. Utskottet föreslår att regeringen bemyndigas att under år 2000 för statens räkning åta sig ekonomiska förpliktelser i samband med upphandlingen av kontrollerna som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 16 000 000 kr under år 2001.

När det gäller sådant stöd till ideella organisationer som anges i motion MJ254 (kd) yrkande 9 konstaterar utskottet att för år 1999 anslogs i regleringsbrevet under anslaget A 2 1,8 miljoner kronor till Internationella försurningssekreteriatet, 1,1 miljoner kronor till Naturskyddsföreningen och

600 000 kr till Sveriges Hembygdsförbund. För bidrag till ideella miljöorganisationers internationella arbete anslogs 2 miljoner kronor. Utskottet har inhämtat att regeringen även för kommande budgetår avser att behandla frågor om fördelning av medel till ideella organisationers miljöarbete i regeringsbrevet. När det gäller de i motionen framförda synpunkterna om bioteknik redovisade utskottet vid behandlingen av förra årets budgetproposition (1998/99:MJU2 s. 15) att när det gäller frågor om medel för information om bioteknik är det Gentekniknämnden som har till uppgift att sprida kunskap om den gentekniska utvecklingen (prop. 1999/2000:1 utg.omr. 4 s. 136). En parlamentarisk kommitté utreder för närvarande frågor om biotekniken i samhället (dir. 1997:120). Kommittén har bl.a. till uppgift att genom ett öppet och utåtriktat arbetssätt främja debatt och diskussion om frågor som rör den moderna biotekniken och dess konsekvenser för individen som patient, konsument, arbetstagare, företagare etc.

Med anledning av de i motion MJ254 (kd) yrkande 6 framförda synpunkterna om Agenda 21-arbetet vill utskottet hänvisa till att regeringen i skrivelse 1999/2000:13 Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling (s. 29) anför att drygt hälften av kommunerna har antagit ett lokalt Agenda 21-dokument eller en handlingsplan. Ungefär hälften arbetar med gröna nyckeltal eller indikatorer för att följa upp arbetet. Nära hälften av kommunerna har formellt beslutat integrera det lokala Agenda 21-arbetet i den kommunala översiktsplaneringen.

När det gäller Agenda 21-arbetet i kommunerna kan också anföras att riksdagen vid behandlingen av budgetpropositionen för år 1998 beslutade om stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet. Inom ramen för förordningen (1998:23) om statliga bidrag till lokala investeringsprogram som ökar den ekologiska hållbarheten i samhället har regeringen hittills (åren 1998 och 1999) beslutat ge 81 kommuner sammanlagt 3,7 miljarder kronor i bidrag. Kommunernas investeringsprogram kommer enligt regeringen bl.a. att leda till minskad energianvändning, minskade utsläpp av koldioxid, kväve och svavel till luft samt minskade utsläpp av fosfor och kväve. Kommunerna uppskattar att ca 11 500 årsarbeten skapas genom de beslut som hittills fattats.

Riksdagen beslutade förra året att anslaget för miljöövervakning för år 1999 skulle öka till totalt 98 miljoner kronor (1998/99:MJU2 s. 14). Skälet till ökningen var bl.a. större krav på internationell rapportering av miljödata till EU och uppföljning av de nya miljö kvalitetsmålen.

Med hänvisning till vad som anförts ovan tillstyrker utskottet regeringens förslag om medelsanvisning under anslaget A 2 Miljöövervakning m.m. Motionerna MJ245 (c) yrkande 2 delvis, MJ254 (kd) yrkandena 6, 9 och 13 delvis samt MJ718 (c) yrkande 6 avstyrks på den grunden att yrkandena går utöver den beslutade utgiftsramen eller förutsätter en omprioritering mellan olika ändamål inom anslaget som inte närmare utvecklas i motionerna.

Propositionen

Anslaget disponeras för ersättningar enligt kap. 31 miljöbalken, såvitt avser Naturvårdsverkets ansvarsområde. Anslaget disponeras även för kostnader för förvärv för statens räkning av värdefulla naturområden. Dessutom disponeras anslaget för statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för skydd av värdefulla naturområden. Anslaget finansierar vidare kostnader för utredning, förhandling och värdering i samband med säkerställande av värdefulla naturområden.

Under anslaget redovisas den svenska medfinansieringen av svenska projekt som bidrar till skydd eller vård av värdefulla naturtyper och vilda arter av flora och fauna inom EU (enligt habitat- eller fågeldirektivet). Anslaget disponeras även för statsbidrag till kalkning.

Resultatinformation

Under år 1998 och hittills under år 1999 har antalet naturreservat ökat kraftigt.

Kalkningsverksamheten har liksom föregående år inriktats på att bibehålla och förbättra pågående kalkningsprojekt genom kalkning och biologisk återställning. Enligt länsstyrelsernas preliminära uppgifter har kalkningsprogrammet uppnåtts i 88 % av sjöytan eller 58 % av de kalkade sjöarna och i 76 % av de kalkade vattendragen. Av Sveriges 17 300 försurade sjöar åtgärdas i dagsläget knappt 7 000 (40 %). För sjöytan är motsvarande siffra 89 % och i vattendragen kalkas ca 11 % av den totala längden försurade vattendrag.

Inom ramen för arbetet med den långsiktiga effektuppföljningen av kalkningsverksamhet har flera projekt initierats. Under året kommer Naturvårdsverket att särskilt rapportera beträffande jämförande studier av kalkade sjöar och vattendrag och okalkade vatten samt om våtmarkskalkning.

Slutsatser

Regeringen har i 1999 års vårproposition behandlat frågan om ytterligare resurser för markinköp. Den förstärkning som föreslogs i 1998 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 1999 om 370 miljoner kronor har förlängts till att omfatta även år 2002.

Under år 2000 beräknas Sverige erhålla 25 miljoner kronor i bidrag från EU:s fond Life, och motsvarande bidrag beräknas under anslaget. Regeringen beräknar medel motsvarande detta bidrag under anslaget.

Naturvårdsverkets nationella plan för kalkning visar att kalkning kommer att vara nödvändig under lång tid framöver och att kalkningen bör hållas konstant under den närmaste tioårsperioden. I avvaktan på remissbehandling av Naturvårdsverkets nationella plan för kalkning beräknar regeringen en ökning av anslaget med 27 miljoner kronor för år 2000 jämfört med 1999 års anslag. För budgetåren 2001 och 2002 blir ökningen 7 miljoner kronor jäm-

fört med 1999 års anslag. Genom ökningen av anslaget bör det vara möjligt att bibehålla kalkningsverksamheten på en hög nivå.

1999/2000: MJU1

Regeringen beräknar anslaget till 671 551 000 kr för år 2000. För år 2001 beräknas anslaget till 776 104 000 kr och för år 2002 till 791 869 000 kr.

Motionerna

Enligt motion MJ230 (fp) bör riksdagen besluta att en mindre del av markanslaget får användas till nödvändig administration och handläggning för bildande av naturreservat.

I motion MJ245 (c) anförs att anslaget A 3 bör delas (yrkande 1). Härigenom fås mer förutsägbara anslagsnivåer och en mer långsiktig politik än i dag. Vidare yrkas att ytterligare 35 miljoner kronor anslås på anslaget A 3 (yrkande 2 delvis). Av beloppet föreslås att 25 miljoner kronor används för att finansiera Skogsstyrelsens program för skogsmarkskalkning och vitaliseringsgödning och 10 miljoner kronor för biotopskydd och naturvårdsplaner samt för skötsel och tillsyn av naturvårdsområden m.m.

I motion MJ254 (kd) anförs att nivån på sjö- och vattendragskalkningen skall vara sådan att återförsurning inte sker (yrkande 4). Vidare anförs att skogskalkning bör påbörjas i större skala och att ett nytt konto för denna verksamhet bör införas (yrkande 5). Så småningom bör den samlade kalkningsinsatsen föras in på ett gemensamt konto eftersom en strategi med sammanslagning av sjö- och skogskalkning kan komma att minska resursbehovet totalt sett. Vidare yrkas att ytterligare 13 miljoner kronor anslås för kalkning och ytterligare 63 miljoner kronor anslås för skogsmarkskalkning på ett nytt anslag (yrkande 13 delvis).

Enligt motion MJ255 (fp) bör ytterligare 50 miljoner kronor anslås på anslaget (yrkande 17). Det är takten i skyddsarbetet som kommer att vara den avgörande faktorn för om Sverige klarar målet att bevara den biologiska mångfalden i tillräcklig omfattning.

Enligt motion MJ304 (mp) kommer oroande signaler från en del länsstyrelser att personella resurser och kompetens inte är tillräckliga för att skydda de skogar man vill skydda (yrkande 2).

I motion MJ727 (kd) anförs att kalkningen måste tillförsäkras nödvändiga medel för att upprätthålla kalkningen av sjöar och vattendrag på nuvarande nivå (yrkande 8).

Motionären i motion MJ733 (kd) framhåller behovet av kalkning av sjöar och vattendrag i Halland. Halland är ett av de län som drabbas värst av det sura nedfallet. De resurser som tilldelats Halland för kalkning är otillräckliga.

I motion MJ764 (mp) påtalas nödvändigheten av att kalkade sjöar och vattendrag får fortsatt kalkning (yrkande 1) och att det är viktigt att även tidigare inte kalkade vatten kan börja kalkas (yrkande 2). Vidare framhålls nödvändigheten av kalkning för den biologiska mångfalden i många vatten (yrkande 3).

Även i motion MJ795 (c) påtalas den stora samhällsnytta som kalkningsverksamheten utgör (yrkande 1). Kalkning är en åtgärd som är lönsam och som genererar både arbetstillfällen och inkomster inom många områden

utanför det rena kalkningsarbetet. Vidare framhålls vikten av att ha en stabilitet i budgetmedlen till kalkningsverksamhet för att uppnå största möjliga nytta med anslaget till kalkning (yrkande 2).

I motion Fi212 (fp) yrkas ytterligare 50 miljoner kronor på anslaget för att bevara värdefulla naturområden (yrkande 19 delvis).

Motionärerna i motion N279 (kd) påtalar behovet av medel till informationsmaterial vid bildandet av naturreservat (yrkande 3). I samband med att områden avsätts som naturreservat är det angeläget att medel anvisas för informationstavlor, broschyrmaterial och vägbeskrivningar.

I motion Bo538 (s) anføres att länsstyrelserna bör ges möjlighet att tillfälligt använda en del av anslaget A 3 inom utgiftsområde 20 för personalförstärkning för att uppnå målet biologisk mångfald i det svenska skogslandskapet.

Utskottets överväganden

I likhet med regeringen anser utskottet att de ökade statliga insatserna för att bevara den biologiska mångfalden bör inriktas på långsiktigt bevarande i hela skogslandskapet. Det är en angelägen insats att permanent undanta skogsmark från framtida skogsbruk. Miljöbalkens instrument ger vid sidan av skyddsformerna nationalpark och naturreservat även möjlighet till bl.a. biotopskydd. Även den generella naturvårdshänsyn som skogsvårdslagen förutsätter och de frivilliga åtagandena är viktiga förutsättningar för måluppfyllelse.

Utskottet anser att regeringen bör bemyndigas att under år 2000 ingå ekonomiska förpliktelser i samband med förvärv av eller inträngsersättning i värdefulla naturområden som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter om högst 120 miljoner kronor för utgifter som skall betalas år 2001.

Anslaget A 3 kan disponeras för kostnader för utredning, förhandling och värdering i samband med säkerställande av värdefulla naturområden (prop. s. 30). I motionerna MJ230 (fp) och Bo538 (s) anføres att en del av anslaget A 3 bör få användas för administration i samband med att bilda naturreservat. Utskottet hänvisade i denna fråga vid behandlingen av 1999 års budget (1998/99:MJU2 s. 19) till att regeringen genom beslut den 5 november 1998 uppdragit åt Naturvårdsverket att utarbeta kunskapsöversikt, förslag till kriterier m.m. för arbetet med skydd av skogsmark.

Naturvårdsverket har den 15 mars 1999 redovisat organisationsdelen i uppdraget och lämnat förslag till organisation av arbetet för att säkra att medlen för förstärkt skogsskydd ger god natur- och kulturmiljövårdsnytta och gagnar friluftslivet. Verket anförde att områdesskyddet bedrivs i nära samarbete mellan länsstyrelserna och Naturvårdsverket samt att organisationen behöver få förstärkta resurser för att klara de arbetsuppgifter som ett fördubblat anslag till skogsreservat medför. Den resterande delen av uppdraget redovisades till regeringen den 30 juni 1999. Båda förslagen övervägs för närvarande i Regeringskansliet. Utskottet utgår från att synpunkterna i motionerna MJ230 (fp), MJ304 (mp) yrkande 2 och Bo538 (s) kommer att beaktas i det fortsatta arbetet, men är i avvaktan på den fortsatta beredningen av ärendet inte berett att föreslå något uttalande från riksdagens sida i frågan.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i motion N279 (kd) yrkande 3 att det är angeläget att sprida information om att ett naturreservat har bildats. I avvaktan på den fortsatta beredningen av Naturvårdsverkets ovan nämnda uppdrag att utarbeta kunskapsöversikt, förslag till kriterier m.m. för arbetet med skydd av skogsmark avstyrks emellertid även motion N279 (kd) yrkande 3. Det bör tilläggas att länsstyrelserna enligt förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken är skyldiga att bl.a. kungöra beslut om inrättande av naturreservat och även informera vissa berörda myndigheter.

Utskottet anser att kalkning av sjöar och vattendrag är en viktig åtgärd för att motverka det försurande nedfallets effekter på den biologiska mångfalden och nyttjandet av sjöar och vattendrag. Naturvårdsverket presenterade vid halvårsskiftet år 1999 uppdraget av regeringen om en nationell plan för kalkningsverksamheten. I redovisningen ingår även den redovisning regeringen begärt om utformning och finansiering av ett program för samordning med skogsmarkskalkning i sydvästra Sverige. Arbetet har utförts i samarbete med länsstyrelserna och i tillämpliga delar med Skogsstyrelsen. Planen innehåller en noggrann bedömning av hur verksamheten skall läggas upp under den kommande tioårsperioden vad avser kalkningen och uppföljningsarbetet. Efter remissbehandlingen av Naturvårdsverkets rapport avser regeringen att återkomma i frågan.

Utskottet anförde i december 1998 att såväl kalkningsverksamheten som skötselåtgärderna har betydande inslag av kontinuerlig verksamhet men omfattar också åtgärder som kan vara av engångskaraktär eller ske med varierande tidsmellanrum, varför det fanns skäl att skapa förutsättningar för en ökad flexibilitet beträffande lämpliga åtgärder (1998/99:MJU2 s. 18). Utskottet ställde sig därför bakom regeringens förslag att de för budgetåret 1998 anvisade anslagen A 3 Bidrag till kalkningsverksamhet för sjöar och vattendrag samt A 4 Investeringar och skötsel för naturvård borde föras samman till ett nytt ramanslag för åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden. Utskottet har inte ändrat uppfattning i frågan och avstyrker därmed motion MJ245 (c) yrkande 1.

Naturvårdsverkets nationella plan för kalkning visar att kalkning kommer att vara nödvändig under lång tid framöver, och utskottet delar uppfattningen att kalkningen bör hållas konstant under den närmaste tioårsperioden. Utskottet har inhämtat att Naturvårdsverket i ett pressmeddelande den 5 mars 1999 angav att den totala kostnaden för kalkning för år 1999 skulle ligga på samma nivå som föregående år, nämligen 185 miljoner kronor. I avvaktan på remissbehandling av Naturvårdsverkets nationella plan för kalkning beräknar regeringen i propositionen en ökning av anslaget med 27 miljoner kronor för år 2000 jämfört med 1999 års anslag.

Såsom regeringen anförst styrs behovet av kalkning i betydande grad av vädret. Under år med stor nederbörd ökar försurningsbelastningen och större mängder kalk behöver spridas än under ett normalt år. År 1998 var ett extremt nederbördsrikt år. De höga flödena höjde följaktligen behovet av kalkning under året men medförde ett ökat behov även för år 1999.

Utskottet delar regeringens bedömning att det genom ökningen av anslaget bör vara möjligt att bibehålla kalkningsverksamheten på en hög nivå. Mot-

ionerna MJ254 (kd) yrkande 4, MJ727 (kd) yrkande 8, MJ733 (kd), MJ764 (mp) och MJ795 (c) innehåller i huvudsak allmänt hållna synpunkter angående värdet av kalkningsverksamheten och får anses helt eller delvis tillgodosedda med vad som anförts.

Regeringen anför beträffande skogsmarkskalkning i budgetpropositionen (utg.omr. 23 s. 114) att Skogsstyrelsen i sitt budgetunderlag har rekommenderat att försöksverksamheten med skogsmarkskalkning och vitaliseringsgödsling avslutas senast vid utgången av år 2000 och därefter ersätts med operativa åtgärder enligt ett av styrelsen utarbetat program med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. Regeringen är inte beredd att föreslå detta. Motivet härför är enligt regeringen inte minst att finansieringsmöjligheter saknas för ett sådant program. Utskottet delar regeringens bedömning. Därtill kommer att frågan har samband med det arbete med miljökvalitetsmål och strategier för att nå dem som skall redovisas för riksdagen i slutet av år 2000.

Regeringen har därefter i skrivelse 1999/2000:14 En hållbar utveckling av landsbygden, m.m. (s. 31) anført att artikel 32 i landsbygdsförordningen (EG nr 1257/1999 om stöd till utveckling av landsbygden) om bevarande och förbättring av den ekologiska stabiliteten i skogen är en ny artikel som stämmer väl överens med intentionerna i den svenska skogspolitiken. Stöd bör enligt regeringen kunna lämnas till bl.a. vitaliseringsgödsling. De föreslagna åtgärderna kan enligt skrivelsen vara aktuella att införa inom landsbygdsprogrammet under den senare delen av programperioden. Vissa av de frågor som tas upp i motion MJ254 (kd) yrkande 5 är således under övervägande. Motionen avstyrks i den mån den inte tillgodosetts med det anförda.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelsanvisning under anslaget A 3 Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden. Motionerna MJ245 (c) yrkande 2 delvis, MJ254 (kd) yrkande 13 delvis, MJ255 (fp) yrkande 17 samt Fi212 (fp) yrkande 19 delvis avstyrks på den grunden att yrkandena går utöver den beslutade utgiftsramen.

A 4 Sanering och återställning av förorenade områden

Propositionen

Resultatinformation

Naturvårdsverket har gjort en översiktlig kartläggning av landets saneringsbehov av förorenade områden. Föroreningarna förekommer i mark, grundvatten, sediment, byggnader och anläggningar. Påtagliga läckage förekommer från bl.a. en del deponier. Från andra områden är läckaget i dag ofta begränsat på grund av buffertmekanismer, fastläggning m.m. Dessa återhållande krafter kommer dock att försvagas med tiden och läckagen från de förorenade områdena beräknas därmed att öka. Under år 1998 har med statliga medel fördelade av Naturvårdsverket pågått inventeringar och undersökningar i 15 län på ett femtiotal platser, och åtgärder har pågått eller avslutats på ett tjugotal platser.

I och med miljöbalkens ikraftträdande kan krav på utredningar och åtgärder ställas i första hand på verksamhetsutövaren.

Regeringen beräknade i 1999 års budgetproposition 40 miljoner kronor för år 1999 och 65 miljoner kronor för åren 2000 och 2001, varav 15 miljoner årligen för inventerings- och undersökningsinsatser. I den ekonomiska vårpropositionen beräknades en kraftig höjning av anslaget.

Regeringen beräknar anslaget till 65 miljoner kronor för år 2000 och för år 2001 till 153 172 000 kr och för år 2002 till 313 028 000 kr. Anslaget får förutom sanerings- och återställningsåtgärder också utnyttjas för erforderliga inventerings- och undersökningsinsatser. Begränsningen på 15 miljoner kronor årligen för inventeringar och undersökningar (prop. 1998/99:1) avsåg det tidigare beräknade anslaget.

Den kraftiga höjningen av anslaget innebär att ytterligare satsningar på åtgärder kan göras. Åtgärdsprojekten är erfarenhetsmässigt ofta utdragna i tiden eftersom de normalt är ansvars- och tekniskt komplicerade samt miljömässigt känsliga. För att åtgärder skall kunna göras på ett riktigt sätt behöver beloppet för inventeringar och undersökningar ökas.

Motionerna

I motionerna MJ229 (mp) yrkande 1 och MJ753 (mp) yrkande 1 påtalas behovet av uppföljning av anslaget A 4 för att utröna när anslaget behöver förstärkas. Vidare framhålls målet att klara sanering och efterbehandling av förorenade områden till år 2020 och behov av resurser för detta (yrkande 2 i båda motionerna).

Utskottets överväganden

Utskottet instämmer i regeringens ställningstagande att i enlighet med miljö kvalitetsmålet En god bebyggd miljö (prop. 1997/98:145, 1998/99:MJU6) skall mark- och vattenområden vara fria från gifter, skadliga ämnen och andra föroreningar till år 2020. Mot den bakgrunden beräknades i den ekonomiska vårpropositionen ytterligare 385 miljoner kronor under treårsperioden för denna verksamhet (prop. 1998/99:100 s. 153, 1998/99:FiU20 s. 144 och del 2 s. 126).

I propositionen redovisar regeringen också att ca 92,9 miljoner kronor har fördelats till kommunerna för saneringsåtgärder under budgetåret 1999 inom ramen för de lokala investeringsprogrammen för ekologisk hållbarhet (utg.omr. 18, anslag E 1 Stöd till lokala investeringsprogram). Såsom regeringen har anfört skall stöd till saneringsåtgärder även fortsättningsvis kunna lämnas inom ramen för de lokala investeringsprogrammen.

Som framgår av det anförda instämmer utskottet i vad som anförts i motionerna MJ229 (mp) yrkande 2 och MJ753 (mp) yrkande 2 om det angelägna i att förorenade områden skall vara fria från gifter, skadliga ämnen och andra föroreningar till år 2020. Utskottet utgår givetvis från att regeringen i kommande budgetpropositioner fortsätter att lämna resultatinformation under anslaget och bedöma vilka anslagsförstärkningar som behövs för att uppnå de uppsatta miljö kvalitetsmålen. Det syfte som anges i motionerna bör såle-

des kunna uppnås inom ramen för det ordinarie budgetarbetet. Någon särskild åtgärd med anledning av motionerna MJ229 (mp) och MJ753 (mp) synes inte påkallad.

1999/2000: MJU1

A 5 Miljöforskning

Propositionen

Anslaget är nytt fr.o.m. budgetåret 2000. Anslaget disponeras för stöd till främst miljöeffektforskning och miljötoxikologisk forskning.

Regeringen gav under år 1997 Forskningsrådsnämnden i uppdrag att i samverkan med Naturvårdsverket utreda frågan om behovet av kunskap och forskning om hållbar utveckling. Nämnden fick år 1998 ett tilläggsuppdrag att se över den toxikologiska forskningen. Regeringen gav också Naturvårdsverket i uppdrag att i samverkan med Forskningsrådsnämnden göra en samlad bedömning av miljöforskningen. Utgångspunkten för utredningen var att den samlade miljöforskningen skulle stärkas.

Mot bakgrund av dessa utredningar föreslår regeringen att miljöforskningen stärks genom ett anslag för miljöforskning till Naturvårdsverket på 50 miljoner kronor för år 2000 och 100 miljoner kronor per år för åren 2001 och 2002.

Motionerna

I motion MJ250 (m) yrkas att ytterligare 80 miljoner kronor anslås på anslaget A 5 (yrkande 1). För att Sverige åter skall kunna inta en ledande position inom miljöområdet krävs kraftigt höjda anslag till miljöforskningen.

I motion MJ603 (c) anförs synpunkter rörande stöd till forskning kring Göljån, Fulufjället i Älvdalens kommun. Natten mellan den 30 och 31 augusti 1997 föll ca 400 mm regn vid Fulufjällets östra sida och Göljån förvandlades till en stenig fåra. Ytterligare stöd erfordras till forskning om denna ovanliga naturkatastrof.

Enligt motion MJ736 (m) behövs en kraftfull satsning på miljöforskningen för att bibehålla kompetens och återupprätta Sveriges internationella position (yrkande 4). Ökade anslag till miljöforskningen föreslås.

Utskottets överväganden

Utskottet delar bedömningen att resurserna för miljöforskning bör stärkas och tillstyrker regeringens förslag om ett nytt anslag för miljöforskning. Såsom regeringen anfört motiveras förstärkningen också av behoven av underlag dels för att uppnå miljömålen, dels för att ta fram miljökvalitetsnormer som kan införas med stöd av miljöbalken. Medlen skall främst användas för miljöeffektforskning och miljötoxikologisk forskning men också för att finansiera statens andel av den samfinansierade forskningen med näringslivet vid Institutet för vatten- och luftvårdsforskning.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelsanvisning under anslaget A 5 Miljöforskning. Motion MJ250 (m) yrkande 1 avstyrks på den grun-

den att yrkandet går utöver den beslutade utgiftsramen. Utskottet avstyrker även motion MJ736 (m) yrkande 4 som endast synes innefatta en hänvisning till anslagsyrkandet i motion MJ250.

Enligt utskottets uppfattning står yrkandet i motion MJ603 (c) inte i överensstämmelse med de principer som bör gälla i fråga om ansvarsfördelningen mellan riksdagen och myndigheterna. Motionen avstyrks.

A 6 Kemikalieinspektionen

Propositionen

Reultatinformation m.m.

Anslaget disponeras av Kemikalieinspektionen för verksamhet avseende tillsyn/vägledning, riskbedömning, riskbegränsning – allmänkemikalier samt riskbegränsning – bekämpningsmedel.

Under år 1998 har Kemikalieinspektionen genomfört tillsyn över tillverkare och importörer i huvudsak som regionala projekt i samarbete med länsstyrelser och kommuner. Utfallet av verksamheten bedöms som gott trots att omfattningen av verksamheten av besparings- och resursskäl har legat på en lägre nivå jämfört med tidigare år. Inspektionen har också ordnat utbildning och vägledning för att öka kompetensen hos tillsynspersonal på regional och lokal nivå.

Det nationella begränsningsarbetet har varit inriktat främst på kvicksilver och bromerade flamskyddsmedel. Kviksilveranvändningen fortsätter att minska.

Sveriges medlemskap i EU innebär att en dominerande del av inspektionens verksamhet ligger inom ramen för EU:s arbete med kemikalier. Kemikalieinspektionen har i EU-arbetet främst koncentrerat insatserna till arbetet med begränsningsdirektivet (EEG/76/769) och då särskilt arbetet med övergångsbestämmelserna.

Kemikalieinspektionen har prioriterat medverkan i EU:s arbete med att utveckla system för prövning av växtskyddsmedel, biocider och genetiskt modifierade organismer med utgångspunkten att prövningen skall ske på ett kostnadseffektivt sätt och med en hög skyddsnivå. Omfattande insatser har skett från Kemikalieinspektionens sida beträffande antifoulingprodukter för fritidsbåtar.

Kemikalieinspektionen fortsätter att utveckla arbetet med miljöledningssystem.

KemI skall senast den 15 januari 2000 redovisa underlag för fördjupad prövning av hela sin verksamhet.

Intäkterna beräknas till 77 200 000 kr för år 2000, varav 56 700 000 kr från kemikalieavgifter och 19 400 000 kr från bekämpningsmedelsavgifter av vilka 18 200 000 kr avser täcka kostnaderna år 2000 och 1 200 000 kostnaderna från föregående år.

Riksdagen har fastställt riktlinjer för kemikaliepolitiken samt nationella miljö kvalitetsmål för ekologiskt hållbar utveckling på grundval av förslagen i propositionen Svenska miljömål – miljöpolitik för ett hållbart Sverige (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183). Riksdagen har också fastställt nationella miljö kvalitetsmål för ekologiskt hållbar utveckling, bl.a. målet om en giftfri miljö.

Mot bakgrund av de ansträngda resurser speciellt avseende bekämpningsmedelsärenden som Kemikalieinspektionen redovisat beräknas ett engångsbelopp om 3 miljoner kronor för att under kommande år möjliggöra en utjämning av ärendebalansen. Kemikalieinspektionen kan inte ta i anspråk medel från de delar av verksamheten som finansieras med kemikalieavgifter för bekämpningsmedelsarbetet.

Kemikalieinspektionens arbete bör jämte den hittillsvarande inriktningen av kemikaliekontrollarbetet utgå från nämnda mål och riktlinjer samt också inriktas på att vara pådrivande i utvecklandet av såväl nya arbetssätt i kemikaliepolitiken som av de hittills använda styrmedlen i det nationella, internationella samt EU-inriktade arbetet.

Regeringen beräknar anslaget för år 2000 till 83 712 000 kr och till 81 947 000 kr för år 2001 och 83 243 000 kr för år 2002.

Motionerna

I motion MJ254 (kd) yrkas ytterligare 4 miljoner kronor på anslaget A 6 (yrkande 13 delvis). Kemikalieinspektionen har inte resurser att arbeta i den takt som behövs och regeringens förslag om ett engångsbelopp på 3 miljoner kronor är inte tillräckligt.

I motion MJ743 (m) yrkas tillkännagivande om Kemikalieinspektionen avseende balans mellan avgifter och statsbudgetfinansiering (yrkande 7). Tillverkare, importörer och industri bör inte stå för höga internationella åtaganden och vissa verksamheter av särskild karaktär. Sådana bör inte avgiftsfinsansieras.

Utskottets överväganden

Utskottet har ingen erinran mot övervägandena i propositionen. Såsom regeringen har anfört har Kemikalieinspektionens verksamhet präglats av ansträngda resurser. Utskottet delar bedömningen att det mot bakgrund av de ansträngda resurserna, särskilt för bekämpningsmedelsärenden, bör beräknas ett engångsbelopp om 3 miljoner kronor för att under kommande år göra det möjligt att jämna ut ärendebalansen. Kemikalieinspektionen kan inte ta i anspråk medel från de delar av verksamheten som finansieras med kemikalieavgifter för bekämpningsmedelsarbetet.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelsanvisning under anslaget A 6 Kemikalieinspektionen. Motion MJ254 (kd) yrkande 13 delvis går utöver den beslutade utgiftsramen och avstyrks därför.

När det gäller den fråga som behandlas i motion MJ743 (m) yrkande 7 tillstyrkte utskottet vid behandlingen av miljöbalken (1997/98:JoU20 s. 199) att utgångspunkten bör vara att avgifterna skall täcka en myndighets kostnader för verksamhet enligt miljöbalken, främst prövningen och tillsynen (självkostnadsprincipen).

Kemikalieinspektionen har i en delredovisning den 12 mars 1999 av ett regeringsuppdrag avseende finansiering av inspektionens verksamhet anført bl.a. följande. Verksamheten måste enligt Kemikalieinspektionen i allt väsentligt anses utgöra prövning och tillsyn i miljöbalkens mening. Denna verksamhet måste också anses vara föranledd av det kollektiv, tillverkare och importörer av kemiska produkter, som är avgiftsskyldigt. För visst internationellt arbete, för visst utvecklingsarbete i EU liksom för mindre delar av arbetet i några delverksamheter kan möjligen ifrågasättas om det är hänförligt till prövning eller tillsyn. Om så inte befinns vara fallet skall sådan verksamhet rymmas inom de medel som Kemikalieinspektionen förfogar över och som inte motsvaras av avgiftsintäkter eller utgör arvoden till KemI i dess konsultroll.

Utskottet har inhämtat att delredovisningen kommer att behandlas av regeringen i samband med den fördjupade prövningen av Kemikalieinspektionens verksamhet som skall äga rum år 2000. I avvaktan på den fortsatta beredningen avstyrks motion MJ743 (m) yrkande 7.

A 7–A 9 Övriga miljöanslag

Propositionen

A 7 Visst internationellt miljösamarbete

Anslaget disponeras för medlemsavgifter och deltagande i vissa internationella organisationer och för internationellt samarbete inom Miljödepartementets ansvarsområde.

Omfattningen på det internationella miljöarbetet ökar successivt. Ökade resurser krävs, särskilt för förberedelserna inför Sveriges ordförandeskap i EU första halvåret 2001 och för förberedelserna inför uppföljningen av UNCED år 2002 (Rio +10). Anslaget för år 2000 beräknas till 37 182 000 kr och till 35 182 000 kr för år 2001 och samma belopp för år 2002.

A 8 Stockholms internationella miljöinstitut (SEI)

SEI:s uppgift är att initiera, genomföra och föra ut resultat av studier och forskning vad gäller utvärdering och utveckling av miljöteknik, miljö- och utvecklingspolicy samt relaterad miljöstyrning och strategier för en hållbar utveckling. Institutet bedriver tillämpad forskning inom områdena energi, atmosfär, vattenhantering och urbana miljöer. SEI bedriver verksamhet i Afrika, Asien, Europa och Latinamerika och har förutom huvudkontoret i Stockholm, kontor i Boston, Tallinn och York.

SEI har byggt upp en internationellt erkänd verksamhet inom områden som är centrala för de globala miljöproblemen. Institutets verksamhet är av

stort värde för Sverige. För att kunna locka till sig externa uppdragsfinansierare krävs en kritisk bas av vetenskaplig kompetens. Detta kräver en stabil och långsiktig basfinansiering som upprätthåller kvaliteten i verksamheten.

Regeringen beräknar anslaget till 12 miljoner kronor för år 2000 och motsvarande belopp för åren 2001 och 2002.

A 9 Investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning

Riksdagen beslutade under budgetåret 1995/96 att anvisa 1 miljard kronor (prop. 1995/96:222, bet. 1995/96:FiU15, rskr. 1995/96:307) till ett femårigt program med investeringsbidrag för omställning till hållbar utveckling. Av anslaget har ca 576 miljoner kronor förbrukats eller bundits upp i beslut om bidrag. Den 15 april 1999 beslutade regeringen att med omedelbar verkan dra in återstående medel.

Mellan år 1997 och april 1999 har det varit möjligt att söka statligt investeringsbidrag för åtgärder inom områdena avfall, vatten och avlopp samt ombyggnad. Sammanlagt har 274 ansökningar bifallits. Endast ca 70 miljoner kronor av totalt beviljade 207 miljoner kronor har hittills betalats ut. Medel kommer därför att behövas för att betala ut beviljade bidrag. Därtill kommer kostnader för administration och uppföljning, som skall genomföras såväl inom Regeringskansliet som hos länsstyrelserna. En systematisk uppföljning av hur den nya tekniken eller arbetsmetoden fungerar är mycket angelägen eftersom det är viktigt att dra lärdom av nya erfarenheter. Detta har särskilt framhållits i Riksrevisionsverkets rapport 1999:28. Regeringen beräknar behovet av medel till 131 000 000 kr för år 2000.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att anslagsbeteckningen på anslaget A 8 Stockholms internationella miljöinstitut (SEI) skall ändras till obetecknat anslag. Utskottet har i övrigt ingen erinran mot övervägandena i propositionen och tillstyrker regeringens förslag till medelstilldelning under anslagen A 7–A 9.

Strålskydd, kärnsäkerhet m.m.

Propositionen

Resultatbedömning

Regeringen delar Statens kärnkraftinspektions, SKI:s, bedömning att säkerhetsarbetet vid de svenska kärnkraftverken har bidragit till att vidmakthålla och utveckla säkerheten vid anläggningarna. De händelser som inträffat, de fel som upptäckts i samband med provningar och kontroller samt de utrednings- och analysarbeten som genomförts har medfört att åtgärder vidtagits för att rätta till funna säkerhetsbrister och ytterligare stärka djupförsvaret. SKI anser samtidigt att det pågående moderniseringsarbetet måste fortsätta så att alla reaktorer i drift på 2000-talet når en säkerhetsnivå som motsvarar

moderna konstruktionsprinciper. SKI har därför fortsatt drivit på kraftföretagen att förbättra säkerheten och kvaliteten i säkerhetsarbetet.

Statens strålskyddsinstitut, SSI, konstaterar bl.a. att moderniseringsprogrammet vid de svenska kärnkraftverken resulterat i ökade stråldoser till personal. Ingen enskild person har dock fått stråldoser över fastställda dosgränser. De ökande stråldoserna visar på nödvändigheten av fortsatta ansträngningar att begränsa personalstråldoserna. Krav på s.k. dosreduktionsprogram återfinns i SSI:s föreskrifter.

Förändringar

Ett verkställande av beslutet att, i enlighet med Regeringsrättens dom, stänga en reaktor i Barsebäck i slutet av år 1999 kommer inte att påverka verksamheten i någon större omfattning under innevarande verksamhetsår. För år 2000 och framåt kommer dock stängningen att påverka avgiftsuttaget på såväl tillsynsavgifter som forskningsavgifter för övriga kärntekniska anläggningar.

De senaste årens händelser, behovet av skärpt kontrollverksamhet när reaktorerna blir äldre samt kraftföretagens aviserade renoveringar och moderniseringar, indikerar att antalet ärenden och deras grad av komplexitet kommer att öka framöver. Den genomgång av konstruktionsförutsättningarna för de äldre reaktorerna som nu pågår inom kärnkraftsindustrin kan komma att resultera i reviderade bedömningar av behovet av säkerhetshöjande åtgärder.

På kärnavfallsområdet ökar kraven på SKI:s och SSI:s tillsynsverksamhet i takt med att planeringen av den slutliga avfallshanteringen efter hand övergår i konkretare åtgärder.

SSI har fått ett utökat ansvar avseende naturlig strålning på grund av direktivet (96/29/Euratom) om fastställande av grundläggande säkerhetsnormer för skydd av arbetstagarnas och allmänhetens hälsa mot de faror som uppstår till följd av joniserande strålning och direktivet (84/466/Euratom) om skydd för personers hälsa mot faror vid joniserande strålning i samband med medicinsk bestrålning m.m. Direktiven skall vara införlivade senast den 13 maj 2000. SSI har för att renodla myndighetens tillsynsroll avyttrat affärsverksamheten persondosimetri till Studsvik Instrument AB.

Prioriteringar

Myndigheternas engagemang i frågor som rör avveckling av kärnkraftsreaktorer ökar och arbetet med reaktorsäkerhetskrav inför 2000-talet prioriteras.

B 1 Statens strålskyddsinstitut

Regeringen anför att myndigheten efter genomförda besparingar bör kunna svara för ett fortsatt gott strålskydd i samhället. De förändringar som har skett i myndighetens organisation och strävan att renodla myndigheten som en tillsynsmyndighet är ett steg i rätt riktning.

Färre inspektioner vid tillsynsobjekten har noterats under verksamhetsåret. En viss förbättring har dock skett inom den icke kärnenergianknutna verk-

samheten. SSI har under året prioriterat avvecklingsfrågorna, vilket kommer att underlätta tillsynsarbetet då reaktorer i Barsebäck avvecklas.

Inom EU pågår ett arbete med att utarbeta rekommendationer för medlemsländernas miljöövervakning och vilka miljöparametrar som skall rapporteras från varje land. SSI skall senast den 30 december 1999 i samråd med Naturvårdsverket redovisa en strategi för en miljöövervakning av radioaktiva ämnen. SSI har också ansvar för miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö och har nyligen redovisat förslag till delmål för att detta mål skall kunna uppnås. Realiserande av miljömålet kräver ett antal insatser från SSI:s sida, t.ex. att kärnavfallet och det använda bränslet slutligt omhändertas. Sammantaget kommer detta att medföra en avsevärd ambitionshöjning för SSI:s miljöinsatser jämfört med hittillsvarande insatser.

Insatserna under året vad gäller icke joniserande strålning (mobiltelefoni, kraftledning etc.) bedöms vara relevant utifrån det stora mediaintresset för detta område.

Regeringen beräknar anslaget B 1 till 85 449 000 kr för år 2000. För år 2001 beräknas 86 856 000 kr och för år 2002 beräknas 88 344 000 kr.

B 2 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader och B 3 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning

SKI är central förvaltningsmyndighet med uppgift att övervaka dels säkerheten vid kärnteknisk verksamhet, dels genomförandet av den forskning och utveckling och det program för bl.a. sådana frågor som avses i 11 och 12 §§ lagen (1992:1537) om finansiering av hanteringen av visst radioaktivt avfall m.m., utom när regeringen skall fatta ett sådant beslut.

SKI har inom området kärnavfallssäkerhet inlett den vart tredje år återkommande granskningen av Svensk Kärnbränslehantering AB:s forsknings-, utvecklings- och demonstrationsprogram.

Regeringen anför att SKI:s forskningsverksamhet synes vara i stort sett avvägt mot de krav på framförhållning som måste ställas på säkerhetsarbetet. Avsaknaden av en svensk teknisk-vetenskaplig stödorganisation inom kärnteknikområdet ställer särskilda krav på att SKI via sina forskningsmedel kan upprätthålla en extern kompetens, oberoende av industrin, för granskningsstöd i ett längre perspektiv.

För anslaget B 2 beräknar regeringen 82 648 000 kr för år 2000. För år 2001 beräknas 83 948 000 kr och för år 2002 beräknas 85 315 000 kr. För anslaget B 3 beräknas 65 969 000 kr för år 2000 och för åren 2001 och 2002 beräknas 67 228 000 kr respektive 68 578 000 kr.

B 4 Visst internationellt samarbete i fråga om kärnsäkerhet m.m.

Från anslaget betalas kostnader, i amerikanska dollar och österrikiska shilling, för deltagande i internationellt samarbete på kärnenergiområdet. Kostnaderna är beroende av förändringar i valutakurserna. Anslaget beräknas till 26 352 000 kr för år 2000, och för åren 2001 och 2002 beräknas 26 752 000 kr per år.

Enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen) är en innehavare av tillstånd till kärnteknisk verksamhet skyldig att svara för att allt i verksamheten uppkommet kärnavfall och använt kärnbränsle hanteras och slutförvaras på ett säkert sätt och att den anläggning i vilken verksamheten bedrivs avvecklas och rivs på ett säkert sätt, sedan verksamheten har upphört (10 §).

Enligt lagen (1992:1537) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m.m. skall innehavaren av en kärnkraftsreaktor årligen, så länge reaktorn är i drift, erlagga en avgift samt ställa säkerheter till staten för att säkerställa att medel finns tillgängliga för att betala kostnader för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och visst radioaktivt avfall, avveckling och rivning av reaktorläggningar och forskning på kärnavfallsområdet. Medlen används också för att täcka de kostnader som staten har för tillsyn och kompletterande forskning på kärnavfallsområdet. Avgifter skall vidare täcka de kostnader som reaktorinnehavarna, staten och kommunerna har för information till allmänheten.

Regeringen fastställer avgiften årligen för nästkommande kalenderår. Utöver den årliga avgiften skall reaktorinnehavarna ställa fullgoda säkerheter för kostnader som inte täcks av inbetalade avgiftsmedel för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall samt rivning av kärnkraftverken.

Vid utgången av år 1998 var Kärnavfallsfondens marknadsvärde 23 406 miljoner kronor (22 888 mkr år 1997).

Motionerna

I motion MJ757 (mp) anförs att särskilda medel bör anslås ur Kärnavfallsfonden till miljögrupper centralt (yrkande 1). I samband med undersökningar om lokalisering av slutförvar för använt kärnbränsle bör rimliga medel anslås till lokala miljögrupper (yrkande 2).

Enligt motion MJ805 (c) bör resurser skapas för nationella miljöorganisationer (yrkande 1). Dessa bör få delta i den demokratiska processen på rimliga villkor (yrkande 2). Viss andel av de medel som SKI delar ut till förstudiekommuner för information bör avdelas för att möjliggöra lokala opinionsgruppers arbete (yrkande 3).

Utskottets överväganden

Enligt 4 § andra stycket lagen om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m.m. skall avgifterna täcka de kostnader som reaktorinnehavarna, staten eller kommunerna har för information till allmänheten i frågor som rör hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall. I förarbetena anges att de kostnader som staten, kommunerna eller reaktorinnehavarna har för information till allmänheten i frågor som rör hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall får täckas från Kärnavfallsfonden. Avsikten är inte att t.ex. organisationer skall kunna erhålla me-

del för att informera om kärnavfallsfrågor (prop. 1995/96:83 s. 32, 1995/96:NU10 s. 11).

1999/2000:MJU1

När det gäller frågan om resurser för frivilligorganisationer (miljöorganisationer) att delta i samrådsförfarandet har SKI anført följande i ett yttrande den 8 april 1999 över Svensk Kärnbränslehantering Aktiebolags FUD-program för kärnkraftsavfallens behandling och slutförvaring. SKI föreslår, liksom SSI, att regeringen tar upp frågan om vilket stöd frivilligorganisationer (miljöorganisationer) kan ges för att delta i samrådsprocessen. På lokal nivå anser SKI att de politiskt förtroendevalda i berörda kommuner är bäst lämpade att fördela medel för stöd till informationsinsatser. Detta kan ske inom ramen för de medel som kommunerna kan erhålla från kärnavfallsfonderna enligt gällande regelverk. Utskottet har inhämtat att frågan om stöd till frivilligorganisationer för närvarande övervägs inom Regeringskansliet. Utskottet förutsätter att övervägandena omfattar stöd på både central och lokal nivå.

Med hänvisning till det arbete som pågår är utskottet inte berett att föreslå något riksdagsuttalande i frågan. Motionerna MJ757 (mp) och MJ805 (c) avstyrks.

Utskottet har ingen erinran mot överväganden i propositionen och tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning under anslagen B 1–B 4.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1999/2000:MJ245, 1999/2000:MJ250 yrkande 1, 1999/2000:MJ254 yrkandena 5, 6, 9 och 13, 1999/2000:MJ255 yrkande 17, 1999/2000:MJ718 yrkande 6, 1999/2000:MJ736 yrkande 4 och 1999/2000:Fi212 yrkande 19 delvis anvisar anslag för budgetåret 2000 under utgiftsområdet enligt utskottets förslag i bilaga 1,

2. beträffande *vissa bemyndiganden*

att riksdagen

a) bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget A 2 Miljöövervakning m.m., ingå ekonomiska förpliktelser i samband med bilavgasverksamhet som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 16 000 000 kr under år 2001,

b) bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget A 3 Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden, ingå ekonomiska förpliktelser i samband med förvärv av eller inträngsersättning i värdefulla naturområden som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter om högst 120 000 000 kr under år 2001,

3. beträffande *gröna nyckeltal*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ254 yrkande 7,

res. 1 (kd)

4. beträffande *miljöövervakningen på västkusten*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ799,

5. beträffande *administration*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ230, 1999/2000: MJ304 yrkande 2 och 1999/2000: Bo538,
res. 2 (m, kd, c, fp)
6. beträffande *informationsmaterial*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: N279 yrkande 3,
7. beträffande *kalkningsverksamheten*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ254 yrkande 4, 1999/2000: MJ727 yrkande 8, 1999/2000: MJ733, 1999/2000: MJ764 och 1999/2000: MJ795,
res. 3 (kd, c)
8. beträffande *målsättningen för förorenade områden*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ229 yrkande 2 och 1999/2000: MJ753 yrkande 2,
9. beträffande *uppföljning av saneringsåtgärder*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ229 yrkande 1 och 1999/2000: MJ753 yrkande 1,
10. beträffande *stöd till viss forskning*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ603,
11. beträffande *avgiftsfinansiering*
att riksdagen avslår motion 1999/2000: MJ743 yrkande 7,
res. 4 (m)
12. beträffande *medel ur Kärnavfallsfonden till miljögrupper*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ757 och 1999/2000: MJ805.
res. 5 (c, mp)

Stockholm den 23 november 1999

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Dan Ericsson

I beslutet har deltagit: Dan Ericsson (kd), Sinikka Bohlin (s), Göte Jonsson (m), Inge Carlsson (s), Maggi Mikaelsson (v), Ingvar Eriksson (m), Alf Eriksson (s), Carl G Nilsson (m), Ingemar Josefsson (s), Kjell-Erik Karlsson (v), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Gudrun Lindvall (mp), Eskil Erlandsson (c), Harald Nordlund (fp), Michael Hagberg (s), Carina Ohlsson (s) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

1. Gröna nyckeltal (mom. 3)

Dan Ericsson (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) anför:

De företag, som i dag registrerar sig enligt ISO och EMAS, är kapitalstarka företag. ISO- och EMAS-registrering kan användas som en konkurrensfördel. Många små och medelstora företag arbetar med miljöledningssystem utan att registrera sig. Den stora kostnad som en registrering innebär är ett hinder för registrering. Men ett företag, som inte är registrerat, kan alltså ändå ha ett aktivt och levande miljöarbete. Små och medelstora företag, som arbetar med miljöledningssystem och miljörevision kan bygga miljöplaner som de kan konkurrera med. I analogi med regeringens förslag om miljöpilotterna och deras miljöledning borde kommunerna kunna arbeta på motsvarande sätt gentemot företag och organisationer inom kommunen. Kommunerna kunde få i uppdrag att registrera vilka företag som använder sig av ett levande praktiskt miljöledningssystem. Nyckeltalet blir mer rättvisande om talet även omfattar företag med miljöledning men utan certifiering. Om ISO och EMAS skall användas som ett nyckeltal bör den bransch anges som företaget kommer ifrån samt vilken storlek företaget har.

Detta bör riksdagen med anledning av motion MJ254 (kd) yrkande 7 som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *gröna nyckeltal*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:MJ254 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts ovan,

2. Administration (mom. 5)

Dan Ericsson (kd), Göte Jonsson (m), Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Eskil Erlandsson (c), Harald Nordlund (fp) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) anför:

Säkerställandet av naturskogar är en viktig del av naturskyddet i Sverige. Skyddet av naturskogar är en viktig uppgift och en höjning av markanslaget är i sig ett viktigt bidrag till att stärka verksamheten. Markanslaget, med syfte att forcera inköp m.m. av värdefulla urskogar och naturskogar, ställer dock problemen med säkerställandet på sin spets. Förvärv av skog och mark är nämligen endast slutfasen av en lång process, där länsstyrelsernas handläggarpersonal har en nyckelfunktion.

Med nuvarande resurser kommer länsstyrelsen att få svårare att leva upp till de mål som regering och riksdag ställt upp för säkerställandearbetet. Det är därför nödvändigt att en mindre del (1–3 %) av markanslaget får användas till nödvändig administration och handläggning. Systemet tillämpas redan inom vissa områden, t.ex. för kalkningsverksamheten. Fördelen med systemet är att administrationsbidraget anpassas direkt till de utförda prestationer-

na. Detta bör riksdagen, med anledning av motionerna MJ230 (fp), MJ304 (mp) yrkande 2 och Bo538 (s), som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *administration*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:MJ230, 1999/2000:MJ304 yrkande 2 och 1999/2000:Bo538 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts ovan,

3. Kalkningsverksamheten (mom. 7)

Dan Ericsson (kd), Eskil Erlandsson (c) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) anför:

Kalkning av sjöar och vattendrag är en viktig del i kampen mot försurningen och ett betydelsefullt instrument i bevarandet av den biologiska mångfalden. Kalkning får emellertid bara ses som en upprätthållande insats i avvaktan på en varaktig lösning på försurningsproblemet. Arbetet med att få till stånd en radikal minskning av försurande utsläpp såväl nationellt som internationellt måste intensifieras.

Den kalk som tillförts en sjö kan beräknas vara förbrukad inom en treårsperiod. Detta innebär att kalkningen måste upprepas så länge som syratillförseln är densamma. Surt vatten framstår alltmer som en hälsorisk både för människor och djur. Vid lågt pH går många metaller i lösning, vilket kan medverka till sjuklighet. Den biologiska mångfalden minskar. Sjöar och vattendrag har kalkats för att höja pH. Mycket talar nu för att skogskalkning är en bra metod, särskilt där skogsförsurningen är uttalad på grund av fortsatt svavelnedfall.

Det är viktigt att samordning sker mellan kommuner, länsstyrelser och Naturvårdsverket för att uppnå största möjliga nytta av kalkningsverksamheten. För att kalkningsbranschen i framtiden skall vara effektiv, behövs en stabilitet med små svängningar mellan åren eller mellan olika produkter och metoder. Det behövs långsiktighet för att den skall utvecklas.

Detta bör riksdagen, med anledning av motionerna MJ254 (kd) yrkande 4, MJ727 (kd) yrkande 8, MJ733 (kd), MJ764 (mp) och MJ795 (c), som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *kalkningsverksamheten*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:MJ254 yrkande 4, 1999/2000:MJ727 yrkande 8, 1999/2000:MJ733, 1999/2000: MJ764 och 1999/2000:MJ795 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts ovan,

4. Avgiftsfinansiering (mom. 11)

Göte Jonsson (m), Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m) och Catharina Elmsäter-Svärd (m) anför:

Sverige bör ha höga ambitioner för att minimera riskerna med kemikalier och bör också delta i det internationella kemikaliesamarbetet. Detta fordrar dock

att tillräckliga resurser avsätts för ändamålet. Det är orimligt att tillverkare, importörer och industri skall stå för höga internationella åtaganden samt vissa verksamheter av särskild karaktär. Sådana bör inte avgiftsfinansieras. När Kemikalieinspektionen påförs utredningar eller andra extra arbetsuppgifter måste tillräckliga resurser tillföras så att myndigheten har en rimlig möjlighet att klara de extra åtagandena.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till hur en ökad statsbudgetfinansiering skall utformas med beaktande av att det bör vara en rimlig avvägning mellan påförda arbetsuppgifter och tilldelningen av resurser. Detta bör riksdagen, med anledning av motion MJ743 (m) yrkande 7, som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *avgiftsfinansiering*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:MJ743 yrkande 7
som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts ovan,

5. Medel ur Kärnavfallsfonden till miljögrupper (mom. 12)

Gudrun Lindvall (mp) och Eskil Erlandsson (c) anför:

I SSI:s och SKI:s yttranden till regeringen över SKB:s senaste forskningsprogram FUD98 framhålls särskilt frågan om resurser till olika miljöorganisationer. Det gäller särskilt möjligheten att delta i samrådsförfarandet enligt intentionerna i miljöbalken och att tillgodogöra sig och bedöma underlag för beslut som fattas rörande det slutliga omhändertagandet av det använda kärnbränslet.

De olika miljögrupperna bör tillförsäkras centrala resurser för att under rimliga förhållanden och på ett någorlunda jämbördigt sätt kunna sammanställa och tillhandahålla information för medborgarna. När ersättning utgår till kommuner för informationsinsatser i samband med undersökningar om lokalisering av slutförvar för använt kärnbränsle bör rimliga medel öronmärkas ur Kärnavfallsfonden till lokala oppositionsgrupper för deras informationsbehov.

Detta bör riksdagen, med anledning av motionerna MJ757 (mp) och MJ805 (c), som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *medel ur Kärnavfallsfonden till miljögrupper*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:MJ757 och
1999/2000:MJ805 som sin mening ger regeringen till känna vad som
anförts ovan.

1. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Göte Jonsson (m), Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m) och Catharina Elmsäter-Svärd (m) anför:

Den 18 november 1999 beslutade riksdagens majoritet om ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena. Vi kan av formella skäl inte vidhålla våra anslagsyrkanden i en reservation och väljer därför att i ett särskilt yttrande redovisa vår politik som berör utgiftsområde 20 i den statliga budgeten.

Miljöarbetet berör flera viktiga miljöområden. Försurningen påverkar den viktiga frågan om biologisk mångfald i skogen, i jordbrukslandskapet och i vattnet. Miljöproblem som påverkar flera sektorer måste hanteras med särskild målmedvetenhet.

Försurningen, som orsakas av svaveldioxid och kväveoxider, är ett av de mest allvarliga hoten mot den svenska naturen. Omkring 90 % av nedfallet hörör från andra källor än svenska. Stora utsläppskällor är sjöfarten och användningen av fossila bränslen och biobränslen inom energisektorn. En alltför stor näringstillförsel via bl.a. reningsverk, läckage från jordbruk och nedfall av luftburet kväve från förbränningsprocesser leder till övergödning och påverkar därigenom livsbetingelserna för olika arter.

Miljöforskningen och miljöövervakningen är statliga kärnuppgifter som måste prioriteras. Bägge verksamheterna är viktiga för att våra kunskaper på miljöområdet skall öka. Med en bra miljöövervakning kan vi särskilja vad som är miljöförstöring och vad som är naturliga variationer. Genom forskningen kan vi vinna kunskap om vilka effekter olika slags utsläpp har på organismer. Dessa kunskaper är i grunden avgörande för att vi skall kunna bedriva en effektiv miljöpolitik, med riktiga avvägningar och prioriteringar.

En kraftfull satsning på miljöforskningen behövs för att bibehålla kompetens och återupprätta Sveriges internationella position. Det är också viktigt att trygga försörjningen av ny forskarkompetens genom att universiteten ges tillräckliga resurser för utbildning av studenter som kan gå vidare till miljöforskning. Vi föreslår därför att anslaget A 5 Miljöforskning ökas med 30 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

2. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Dan Ericsson (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) anför:

Den 18 november 1999 beslutade riksdagens majoritet om ramar för de olika utgiftsområdena. Vi kan av formella skäl inte vidhålla våra anslagsyrkanden i en reservation och väljer därför att i ett särskilt yttrande redovisa vår politik som berör utgiftsområde 20.

Vi har i motion MJ254 yrkandena 5, 6, 9 och 13 anfört följande. Skogsmarkskalkning definieras som en förebyggande åtgärd med syfte att förhindra att markens surhetsgrad ökas. Vitaliseringen definieras som en tillförsel med allsidig sammansättning, som dels kompenserar en del av redan inträffad försurning, dels ökar markens förmåga att neutralisera kommande

surt nedfall. Det är sannolikt vid fortsatt markförsurning att markens produktionsförmåga att påverkas negativt. Därför är det nu angeläget att skogskalkning påbörjas i större skala. Till skogskalkning föreslår vi 63 miljoner kronor under år 2000 med en upptrappning kommande år. Vi föreslår också att skogskalkningen uppförs som ett nytt anslag.

Det går inte att utläsa av regeringens budgetförslag hur stort kalkningsanslaget är. Anslaget A 3 Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden ökas med 27 miljoner kronor jämfört med 1999 års anslag för kalkning. Vi anser att det är viktigt att pågående kalkningsåtgärder inte avbryts och föreslår därför ett tillskott om ytterligare 13 miljoner kronor.

Efter Riokonferensen år 1992 fick vi ett aktivt arbete med miljöfrågorna inför 2000-talet. Det lokala arbetet i Agenda 21 hjälper till att hålla liv i medvetenheten om miljön och anger mål och riktlinjer för att uppnå en hållbar utveckling. Det är i kommunerna som det praktiska arbetet med Agenda 21 kan ske. Vi anser att man på nytt skall stötta detta arbete med nationella medel. Det är viktigt att ha en bred förankring hos befolkningen för miljöarbete och miljöåtgärderna. Kristdemokraterna föreslår därför, att ett nytt konto inrättas, Agenda 21, som årligen tillförs 5 miljoner kronor.

Svenskarna har generellt en negativ hållning gentemot genetiskt modifierade organismer (GMO). Våra nordiska grannar Danmark och Norge har satsat på kunskapsspridning och folkbildning i dessa frågor. Regeringen bör avsätta särskilda medel för folkbildning om bioteknik riktad i första hand till frivilligorganisationerna för uppbyggnad av ett informationscentrum för bioteknik. Vi föreslår att 2 miljoner kronor inom anslaget A 2 Miljöövervakning m.m. öronmärks för detta ändamål.

Kemikalieinspektionen förutsätter vid sina godkännanden att bekämpningsmedel används var för sig i odlingen. I den praktiska odlingen blandar jordbrukaren emellertid flera preparat i sin spruttank och sprider detta över odlingen. Dokumentation saknas om vad som händer kemiskt vid tankblandningar, om nya ämnen uppstår. Därför vet man inte heller vilka restsubstanter man bör leta efter. Vi anser att Kemikalieinspektionen bör få i uppdrag att utreda i vilken omfattning tankblandningar av kemiska bekämpningsmedel förekommer, och vad som är de tänkbara praktiska konsekvenserna för resthalter i livsmedel med dessa tankblandningar.

Kemikalieinspektionen har inte resurser att arbeta i den takt som behövs. Det kan därför ta lång tid innan nya, mindre toxiska men lika effektiva medel kan tillåtas ersätta nuvarande mer toxiska ämnen. Regeringens förslag om engångsbelopp på 3 miljoner är inte tillräckligt. Vi föreslår ett tillskott om 4 miljoner kronor årligen.

3. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Eskil Erlandsson (c) anför:

Centerpartiet anför i motion MJ245 (c) att regeringen förstärker resurserna till kalkning av försurade sjöar och vattendrag. Det är bra. Däremot saknas finansiering för Skogsstyrelsens omfattande program för skogsmarkskalkning och vitaliseringsgödsling. Centerpartiet vill fullfölja det åtgärdsprogram

som tagits fram och anslår därför ytterligare 25 miljoner kronor till kalkning inom anslaget A 3 Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden.

Inom anslaget A 3 finns medel för avsättning av skyddsvärd skogsmark samt medel för kalkning. Dessa olika områden bör enligt min uppfattning delas i budgethänseende för att nå mer förutsägbara anslagsnivåer och en mer långsiktig politik än vad som gäller i dag. Medel för skyddsvärd skogsmark bör fördelas så att en större andel kan reserveras för biotopskydd och naturvårdsplaner. Medel bör också reserveras för dels skötsel och tillsyn av bildade naturvårdsområden, dels ersättning för angränsande skog som skadas av t.ex. insektsangrepp i ett reservat. Centerpartiet avsätter 10 miljoner mer än regeringen till medel för skyddsvärd skogsmark.

I motionerna MJ245 (c) och MJ718 (c) yrkande 6 föreslås att anslagen till ideella organisationer verksamma inom natur- och kulturmiljöområdet räknas upp. För detta ändamål föreslår jag att ytterligare 5 miljoner anslås på anslaget A 2 Miljöövervakning m.m. och föreslår därutöver en omfördelning inom ramen för anslaget.

4. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Harald Nordlund (fp) anför:

Skyddet av den biologiska mångfalden står högt upp på Folkpartiets politiska miljödagordning. Ett sätt att skydda naturskog och därmed den biologiska mångfalden är att undanta viss skogsmark från skogsbruk. För att en del av Sveriges sista naturskog skall kunna bevaras för kommande generationer måste mer skog skyddas i reservat. En bra riktlinje för hur mycket mark som skall skyddas återfinns i Miljövårdsberedningens förslag Skydd av skogsmark (SOU 1997:97).

Beträffande reservat i skogsmark har riksdagen tidigare ställt sig bakom ett uttalande att 5 % av den produktiva skogsmarken nedanför det fjällnära området kan behöva skyddas i reservat. Detta förutsätter att riksdagens mål för miljöanpassning av skogsbruket uppfylls. Nås inte målet ökar reservatsbehovet uppemot 15 %. Senast år 2010 bör reservatsbehovet vara uppfyllt.

Folkpartiet har i flera år föreslagit kraftigt höjda anslag för skydd av skogsmark. Det är glädjande att regeringen höjt anslaget, men jag förespråkar att anslaget höjs ytterligare. Som anförts i motionerna MJ255 (fp) yrkande 17 och Fi212 (fp) yrkande 19 delvis är det just takten i skyddsarbetet som är och kommer att vara den avgörande faktorn för om Sverige klarar målet att bevara den biologiska mångfalden i tillräcklig omfattning. För att komma upp till en rimlig nivå vill jag utöka anslaget A 3 Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden med 50 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

Gudrun Lindvall (mp) anför:

Inledning

Det finns många miljöskadade områden i Sverige där gifter läcker till naturen. Enligt Naturvårdsverket är antalet platser ca 2 000, men antalet kan också vara 7 000, eftersom ingen komplett utredning finns.

Sedan samarbetet inleddes mellan regeringen, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har anslagen för sanering ökat rejält. Från att ha varit 0 år 1998 ökades anslaget till 40 miljoner kronor år 1999. År 2000 ökas anslaget till 65 miljoner kronor, år 2001 till 150 miljoner kronor och år 2002 till 300 miljoner kronor. Anslaget A 4 Sanering och återställning av förorenade områden återfinns under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Dessutom finns möjligheter att söka medel för sanering ur anslag E1 Stöd till lokala investeringsprogram, LIP, inom utgiftsområde 18.

Naturvårdsverkets rapport 4454

År 1995 kom Naturvårdsverkets rapport 4454 Handlingsprogram för efterbehandling, som placerar in objekten i 4 riskklasser. I riskklass 1 hamnar de 200 mest angelägna, de som man anser skall ges högsta prioritet för efterbehandling och sanering.

Om ambitionen är att åtgärda cirka hälften av riskklass 1-objekten under en 5-årsperiod, vilket föreslås i utredningen, räknar man med en kostnad på ca 4,5 miljarder kronor. Eftersom PPP, Polluters Pay Principle, gäller torde en del av detta kunna bekostas av förorenaren, men många av dessa ”synder” är gamla och ingen ansvarig finns kvar. Den statliga kostnaden beräknas i utredningen till ca 2,5 miljarder kronor.

Andra länder sanerar, men i Sverige har det lossnat först nu

I Nederländerna och Danmark saneras betydligt mer än vad som gjorts i Sverige. I rapporten redovisas att Nederländerna undersökt 1 200 och åtgärdat 200 objekt. Danmark har efterbehandlat 600 objekt.

Efter påtryckningar från Miljöpartiet öppnades dock LIP för saneringsobjekt för ansökan budgetåret 1998. 92,9 miljoner kronor har använts till detta, men de objekt som åtgärdats följer på intet sätt den prioritering som finns i rapporten från Naturvårdsverket.

Att återskapa tappad kompetens

Att anslaget A 4 trappas upp över åren beror på att vi är medvetna om att kompetensen måste återskapas på Naturvårdsverket och länsstyrelserna och det tar tid. Från den handläggare som finns kvar har det framförts kritik att anslagen är väl små. I rapport 4454 framförs att anslagen bör vara på ca 500 miljoner kronor årligen.

I och med miljöbalken klargörs ansvarsförhållandena vad gäller gamla synder som behöver saneras. PPP – Polluters Pay Principle – måste ju gälla även för detta. I regeringens proposition 1997/98:145 Vår miljö anfördes att mark- och vattenområden skall vara fria från gifter, skadliga ämnen och andra föroreningar. Målsättningen är att allt skall vara åtgärdat till år 2020. Detta framhålls också i regeringens skrivelse 1998/99:63 En nationell strategi för avfallshantering.

Vad kan det kosta?

En beräknad kostnad för att klara av saneringarna av alla ”miljöbomber” är minst 20 miljarder kronor. Om siffran visar sig riktig och ambitionen är att få allt åtgärdat till år 2020 behöver inte bara det statliga anslaget förstärkas rejält framöver – det är också angeläget att få i gång saneringar där förorenaren skall betala. Det kan gälla industritomter, sjöar och vattendrag med fibrer och förgiftade sediment, sottippar m.m. I Naturvårdsverkets lista över de prioriterade 200 objekten finns de flesta verksamheter i det moderna samhället representerade. Hur stor den statliga kostnaden blir är i dag svårt att överblicka, men förorenaren har naturligtvis det tyngsta ansvaret. Endast när ett sådant inte kan utkrävas måste samhällets resurser tas i anspråk.

Vi i Miljöpartiet de gröna anser att det nya anslaget A 4 Sanering och återställning av förorenade områden visar att medvetenheten om problemen och viljan att åtgärda dem finns hos den majoritet som samarbetar om budgeten. För att klara denna stora uppgift till år 2020 måste dock processen snabbt komma i gång. Det måste även finnas tydliga mål och en beredskap såväl administrativt som vad gäller tilldelning av medel för att klara den ambition som uttalas i regeringens proposition 1997/98:145 Vår miljö och i regeringens skrivelse 1998/99:63 En nationell strategi för avfallshantering.

Vi i Miljöpartiet de gröna kommer att prioritera denna fråga i det fortsatta samarbetet med regeringen.

Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

1 000-tal kronor

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Verksamhetsområde Anslag	Utskottets förslag
A Miljövård	
1 Naturvårdsverket (<i>ram</i>)	278 211
2 Miljöövervakning m.m. (<i>ram</i>)	132 297
3 Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden (<i>ram</i>)	671 551
4 Sanering och återställning av förorenade områden (<i>ram</i>)	65 000
5 Miljöforskning (<i>ram</i>)	50 000
6 Kemikalieinspektionen (<i>ram</i>)	83 712
7 Visst internationellt miljösamarbete (<i>ram</i>)	37 182
8 Stockholms internationella miljöinstitut (<i>obet.</i>)	12 000
9 Investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning (<i>res.</i>)	131 000
B Strålskydd, kärnsäkerhet m.m.	
1 Statens strålskyddsinstitut (<i>ram</i>)	85 449
2 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader (<i>ram</i>)	82 648
3 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning (<i>ram</i>)	65 969
4 Visst internationellt samarbete i fråga om kärnsäkerhet m.m. (<i>ram</i>)	26 352
Summa för utgiftsområdet	1 721 371

Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för år 2000 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag	(m)	(kd)	(c)	(fp)
A 1 Naturvårdsverket	(ram)	278 211				
A 2 Miljöövervakning m.m.	(ram)	132 297			+5 000	
A 3 Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden	(ram)	671 551		+13 000	+35 000	+50 000
A 4 Sanering och återställning av förorenade områden	(ram)	65 000				
A 5 Miljöforskning	(ram)	50 000	+30 000			
A 6 Kemikalieinspektionen	(ram)	83 712		+4 000		
A 7 Visst internationellt miljösamarbete	(ram)	37 182				
A 8 Stockholms internationella miljöinstitut	(obet.)	12 000				
A 9 Investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning	(res.)	131 000				
A 10 Agenda 21	(ram)			+5 000		
A 11 Skogsmarkskalkning	(ram)			+63 000		

Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag	(m)	(kd)	(c)	(fp)
B 1 Statens strålskyddsinstitut	(ram)	85 449				
B 2 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader	(ram)	82 648				
B 3 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforsk- ning	(ram)	65 969				
B 4 Visst internationellt samarbete i fråga om kärn- säkerhet m.m.	(ram)	26 352				
Summa		1 721 371	+30 000	+85 000	+40 000	+50 000

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	1
Motionerna	2
Utskottet	6
Propositionen	6
Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	6
Motionen	10
Utskottet	10
Miljövård	11
Propositionen	11
Utskottets överväganden	12
A 1 Naturvårdsverket.....	12
Propositionen	12
Utskottets överväganden	13
A 2 Miljöövervakning m.m.....	13
Propositionen	13
Motionerna	14
Utskottets överväganden	15
A 3 Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden	17
Propositionen	17
Motionerna	18
Utskottets överväganden	19
A 4 Sanering och återställning av förorenade områden	21
Propositionen	21
Motionerna	22
Utskottets överväganden	22
A 5 Miljöforskning	23
Propositionen	23
Motionerna	23
Utskottets överväganden	23
A 6 Kemikalieinspektionen.....	24
Propositionen	24
Motionerna	25
Utskottets överväganden	25
A 7–A 9 Övriga miljöanslag	26
Propositionen	26
Utskottets överväganden	27
Strålskydd, kärnsäkerhet m.m.....	27
Propositionen	27
Motionerna	30
Utskottets överväganden	30
Hemställan	31
Reservationer.....	33
1. Gröna nyckeltal (mom. 3).....	33
2. Administration (mom. 5).....	33

3. Kalkningsverksamheten (mom. 7)	34
4. Avgiftsfinansiering (mom. 11).....	34
5. Medel ur Kärnavfallsfonden till miljögrupper (mom. 12).....	35
Särskilda yttranden	36
1. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.....	36
2. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.....	36
3. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.....	37
4. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.....	38
5. Sanering och återställning av förorenade områden	39
Bilaga 1 Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	41
Bilaga 2 Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för år 2000 inom utgiftsområde 20	42